

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
ชุมชนราชนิกุล 2

นางสาวปิยะนุช อวิรุทธไพบูลย์

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

ปิยะนุช อวิรุทธไพบูลย์ : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
ชุมชนราชนิกุล 2

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร. พีรศักดิ์ สิริโยธิน , 178 หน้า

การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาชุมชนราชนิกุล 2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบรรลุเป้าหมาย 5 ข้อของการดำเนินงานกองทุนชุมชนราชนิกุล 2 เพื่อทราบปัจจัยบวกและลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน และเพื่อทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งตามทัศนะของชุมชนราชนิกุล 2 โดยใช้แนวความคิดและรูปแบบการประเมินเชิงระบบ แบบชีพพี โมเดล (CIPP Model) การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลาระหว่างเดือน ธันวาคม 2544 ถึงเดือน กรกฎาคม 2545 โดยวิธีการศึกษาจากเอกสารข้อมูลที่ได้มีการรวบรวมไว้ การจัดเวทีชาวบ้าน การสังเกต การสัมภาษณ์ของสมาชิกในชุมชนราชนิกุล 2 และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบเชิงปริมาณ และคุณภาพประกอบกัน

ผลการศึกษา การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาชุมชนราชนิกุล 2 มีการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกองทุนชุมชน คือ เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนสามารถบริหารและจัดการเงินทุนของตนเอง เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถและการแก้ไขปัญหาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ ทราบปัจจัยเชิงบวกและเชิงลบ ที่ส่งผลให้การดำเนินการกองทุนชุมชนบรรลุเป้าหมาย และทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งที่เกิดตามทัศนะของชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงกองทุนชุมชนและชุมชน อันจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนต่อไป

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคล ต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานการวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์ ดร. พีรศักดิ์ สิริโยธิน อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คุณดวงใจ จำจิตร ผู้ช่วยอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชา เทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณสมพิศ โล่ห์สุวรรณ และเจ้าหน้าที่กองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครนครราชสีมา ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติการในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- นายอำเภอ ประธานชุมชน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล, และอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณพี่น้องในชุมชน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปิยะนุช อวิรุทธไพบูลย์

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์ ดร.พีรศักดิ์ สิริโยธิน)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์ ดร.พีรศักดิ์ สิริโยธิน)

.....
(อาจารย์นรินทร์ นิมสุนทร)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ

.....

(.....)

คณะบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

12/3 ก.ย. 2545

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
3. กรอบแนวคิดทฤษฎี.....	3
4. วิธีการดำเนินการ.....	5
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	6
6. คำนียามศัพท์เฉพาะ.....	6
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	8
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ.....	8
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ.....	9
3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกระบบกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมือง.....	11
4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชน เมืองแห่งชาติ.....	12
5. ระเบียบข้อบังคับกองทุนชุมชนราชันฤๅ 2.....	14
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	15
7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพชีพโมเดล.....	17
8. เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	17
บทที่ 3 วิธีการดำเนินโครงการ.....	19
1. วิธีการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพชีพโมเดล.....	19
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	23

	หน้า
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	24
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	29
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	33
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	33
1.1 บริบทระดับประเทศ.....	33
1.2 บริบทชุมชนราชินิกุล 2.....	37
2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม.....	44
2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้.....	44
- ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า.....	44
- ผลการประเมินกระบวนการ.....	46
- ผลการประเมินผลผลิต.....	48
2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย.....	49
- ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัว.....	49
- ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า.....	50
- ผลการประเมินกระบวนการ.....	50
- ผลการประเมินผลผลิต.....	51
3. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	51
4. ผลการประเมินเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้.....	51
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการกองทุนชุมชนราชินิกุล 2.....	52
5.1 การบรรลุเป้าหมายกองทุนชุมชนราชินิกุล 2.....	52
5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่สนับสนุนและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ของโครงการกองทุนชุมชน.....	57
5.3 การเกิดองค์การเครือข่ายการเรียนรู้.....	58
5.4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน.....	59
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	61
5.1 สรุปผลการดำเนินการประเมินโครงการ.....	61
5.2 อภิปรายผลการดำเนินการประเมินโครงการ.....	62

5.2.1 การบรรลุเป้าหมายกองทุนชุมชนราชินิกุล 2.....	62
5.2.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่สนับสนุนและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ของโครงการกองทุนชุมชน.....	62
5.2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้.....	62
5.2.4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน.....	65
5.2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบ.....	65
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	66
ประวัติผู้เขียน.....	68
บรรณานุกรม.....	69
ภาคผนวก.....	71
-ภาคผนวก ก (แผนภาพองค์ประกอบภายใน ของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบ ของซีพีโมเดล).....	72
-ภาคผนวก ข (แผนที่ชุมชนเมือง จังหวัดนครราชสีมา)	74
-ภาคผนวก ค (ระเบียบสำนักนายกฯ).....	76
-ภาคผนวก ง (แบบคำขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง).....	101
-ภาคผนวก จ (ระเบียบกองทุนชุมชนราชินิกุล 2 พ.ศ. 2544).....	114
-ภาคผนวก ฉ (แบบรายงาน บร. 1-12).....	124

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ตามที่ทางรัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดขนาดและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อกูลผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งให้ท้องถิ่นมีความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน และยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

ย้อนไปเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2544 นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร แถลงต่อรัฐสภาถึงแนวทางแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีสาระสำคัญประการหนึ่งว่า “การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม ให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคม เป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองก็คือ ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ ซึ่งเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานในการหารายได้อีกด้วย” จากนั้นมากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจึงเกิดขึ้นตามนโยบาย โดยรัฐบาลจัดสรรเงินอุดหนุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาทในลักษณะของเงินทุนหมุนเวียน เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุน สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือนบทบาทและหน้าที่ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้แก่การจัดสรรเงินของกองทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้กู้ยืมเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างอาชีพ เสริมและสร้างรายได้ หรือลดรายจ่ายของ

สมาชิก หรือเพื่อสาธารณะประโยชน์ของประชาชนใน หมู่บ้านและชุมชนเมืองในเขตความรับผิดชอบของหมู่บ้านนั้นๆ สามารถนำดอกผลที่เกิดจากเงินที่ได้รับมอบ หรือนำทรัพย์สินที่กองทุนได้รับบริจาคเพื่อนำไปใช้ในกิจการของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองและนำไปใช้ในกิจการสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้านหรือชุมชนเมืองในเขตความรับผิดชอบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองได้

จากการที่ได้มีการดำเนินการ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วเสร็จ และได้รับอนุมัติให้ตั้งกองทุนพร้อมกับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้วจึงสมควรที่จะมีการประเมินการดำเนินการของ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยผู้จัดทำสารนิพนธ์ ในฐานะที่เป็นนักศึกษาบัณฑิตกองทุนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ที่เข้ามาประจำอยู่ในพื้นที่ชุมชนราชนิกุล 2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา มารยะหนึ่งแล้วจึงรับผิดชอบในการประเมินและเรียบเรียงรายงานการประเมินในรูปของ “ สารนิพนธ์ ” (Substantive Report) ฉบับนี้ เพื่อจะทราบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้านของแต่ละชุมชนท้องถิ่นบรรลุวัตถุประสงค์ ตามเจตนารมณ์ข้างต้น มากน้อยเพียงใด

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่าชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนฯ ตลอดจนผลการดำเนินงาน ได้บรรลุตามจุดประสงค์ของโครงการดังต่อไปนี้
 - 1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน
 - 1.2 ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
 - 1.3 เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความสามารถ และการแก้ไขปัญหา ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน
 - 1.5 การกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนฯ
3. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของชุมชน

3. กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบแนวคิดและรูปแบบการประเมิน เป็นกรอบแนวความคิดของประเด็นที่จะประเมิน หรือเค้าโครงร่างในลักษณะของการเชื่อมโยงสัมพันธ์ และต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ หรือเป็นสิ่งที่แสดงภาพรวมของประเด็นที่จะประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินโครงการ ซึ่งมีแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่มากมาย โดยผู้ประเมินจะสามารถเลือกไปประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยมีตัวอย่างแนวคิดต่างๆ อาทิเช่น

-แนวคิดและรูปแบบการประเมินของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation)

ไทเลอร์ได้กล่าวถึงการประเมินว่า “การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” โดยมุ่งเน้นที่การประเมินทางการศึกษา

1.1 หลักการของแนวคิดของไทเลอร์แบบดั้งเดิม จำแนกเป็น 4 ประการ คือ

- 1.1.1 การกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมอย่างชัดเจน มีความเฉพาะเจาะจง
- 1.1.2 เลือกรูปแบบที่จะช่วยให้การเรียนรู้ในเนื้อหาประสบความสำเร็จ
- 1.1.3 กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์
- 1.1.4 ประเมินผลว่าผู้เรียนมีความสำเร็จมากน้อยเพียงไร

1.2 กรอบแนวคิดการประเมินในยุคใหม่ของไทเลอร์ จำแนกออกเป็น 6 ส่วน คือ

- 1.2.1 การประเมินจุดประสงค์
- 1.2.2 การประเมินผลการเรียนรู้
- 1.2.3 การประเมินเพื่อแนะแนวในการพัฒนาโครงการ
- 1.2.4 การประเมินเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ
- 1.2.5 การประเมินผลลัพธ์ของโครงการการศึกษา
- 1.2.6 การติดตามผลและการประเมินผลกระทบ

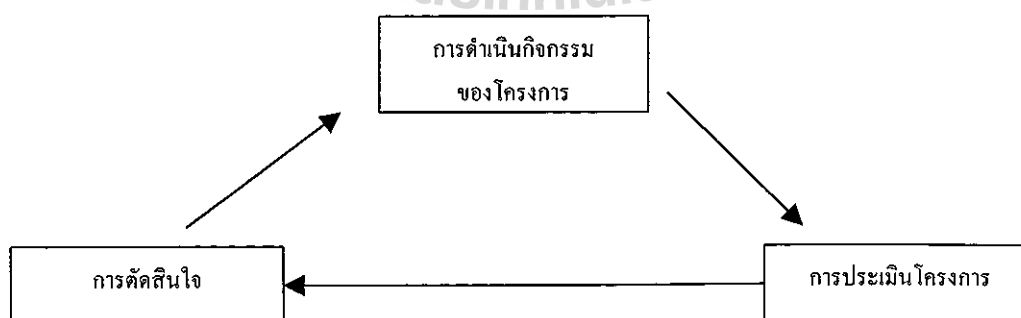
ไทเลอร์ได้สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ ควรจะพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

-แนวคิดการประเมินของอัลคิน (Alkin's Concept of Evaluation) “การประเมิน” ตามความหมายของอัลคิน คือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอข้อมูลต่อผู้มีอำนาจตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินการโครงการ ซึ่งอัลคินได้จำแนกการประเมินตามจุดประสงค์ของการใช้ผลการประเมินเป็น 4 ส่วน ได้แก่

- 1) การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ เป็นการประเมินก่อนเริ่มดำเนินโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย
- 2) การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง หรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้การดำเนินการโครงการให้บรรลุจุดประสงค์
- 3) การประเมินระหว่างดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อพิจารณา การดำเนินการโครงการเป็นไปตามที่กำหนดให้หรือไม่ หรือการดำเนินการอยู่ในขั้นตอนที่ควรจะเป็นมากหรือน้อยเพียงใด
- 4) การประเมินเพื่อการพัฒนางาน เป็นการประเมินเพื่อแสวงหารูปแบบ แนวทาง หรือข้อเสนอแนะ ในการที่จะส่งเสริมให้โครงการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินเพื่อรับรองผลงาน ยุบ ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตกับจุดประสงค์ของโครงการ และประมวลผลข้อเสนอแนะเพื่อรับรอง ปรับเปลี่ยน ยุบหรือขยายโครงการต่อไป

อังคิน ได้นำเสนอแนวความคิดที่เป็นระบบ คือ การเริ่มต้นตั้งแต่การประเมินจุดประสงค์ จนกระทั่งการประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ เป็นแนวคิดพื้นฐานในการประเมินโครงการ แต่ยังคงขาดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้การเผยแพร่ยังอยู่ในวงแคบๆ เท่านั้น

- แนวความคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิ แนวคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

- ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ
- ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตีฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่า รูปแบบการประเมินแบบซิพพ์ (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมินเพื่อการพิจารณาความเหมาะสมของความเพียงพอของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินโครงการ
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้ข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขยาย เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

จากตัวอย่างของแนวคิดในการประเมินในรูปแบบต่างดังที่กล่าวมาแล้วนั้นผู้ศึกษาได้ใช้แนวความคิดและรูปแบบการประเมินซิพพ์ของสตีฟเฟิลบีม เพื่อการเก็บข้อมูลในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามข้อกำหนดของหลักสูตรว่าให้ใช้ “ตัวแบบความคิดเชิงระบบ” (System Model) เป็นหลักในการตอบคำถามและการวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆในการจัดทำข้อมูลที่น่าเสนอของสารนิพนธ์นี้

4. วิธีดำเนินการ

ผู้ศึกษามุ่งอธิบายภารกิจและพันธกิจของกองทุนชุมชนราชนิกุล 2 ซึ่งนำมาใช้ในการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากโดยให้ความสำคัญกับการดำเนินการกองทุนชุมชน โดยการจัดเก็บข้อมูลเหล่านี้ผู้ศึกษาได้ใช้เวลา ขณะดำรงตำแหน่งบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมระยะเวลาในการศึกษาโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเป็นระยะเวลา 10 เดือน

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งการวิจัยเชิงคุณภาพเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของนักวิจัยที่มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคม โคนคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์สังคม ที่ต่างจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ การวิจัยเชิงคุณภาพไม่ได้ปฏิเสธข้อมูลเชิงประจักษ์และวิธีการเชิงปริมาณ อาจกล่าวได้ว่าการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์ทางสังคม จากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น วิธีการนี้จะสนใจข้อมูลด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยม หรืออุดมการณ์ของบุคคลนอกเหนือไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยต้องใช้ระยะเวลาในการติดตามยาว ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ เป็นวิธีการหลักของการเก็บรวบรวมข้อมูล และเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

5. ผลที่คิดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

1. ได้ทราบว่าคุณสมบัติความสามารถในการบริหารและจัดการกองทุนฯ ตลอดจนผลการดำเนินงาน ได้บรรลุตามจุดประสงค์ของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองดังต่อไปนี้
 - 1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน
 - 1.2 ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนสามารถบริหารและจัดการเงินทุนของตนเอง
 - 1.3 เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความสามารถและการแก้ไขปัญหา ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน
 - 1.5 การกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ
2. ได้ทราบปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนฯ
3. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของชุมชน

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

กองทุนชุมชน หมายถึง กองทุนชุมชนราชชนิกุล 2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กำหนด ซึ่งจะประกอบด้วยเงิน 1 ล้านบาท และเงินค่าหุ้น

สมาชิกกองทุนชุมชน หมายถึง สมาชิกกองทุนชุมชนราชินิกุล 2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ที่มีคุณสมบัติตรงตามระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามระเบียบของกองทุน

คณะกรรมการกองทุน หมายถึง คณะกรรมการกองทุนชุมชนราชินิกุล 2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด ซึ่งประกอบไปด้วยคณะกรรมการกองทุนจำนวน 15 คน

ประธานกองทุน หมายถึง ประธานกองทุนชุมชนราชินิกุล 2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งมาจากการเลือกของคณะกรรมการกองทุน

ระเบียบกองทุน หมายถึง ระเบียบกองทุนชุมชนราชินิกุล 2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งคณะกรรมการกองทุนได้ร่วมกันออกและผ่านการเห็นชอบจากสมาชิก

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผู้ทำสารนิพนธ์ได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาชุมชนชนราชนิกุล 2 ทั้งที่เป็น นโยบาย หลักการ ระเบียบต่างๆ รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีการประเมินและหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สรุปได้เป็น 9 ด้าน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมและรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก และยังเป็น การเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองอีกด้วย

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวควรประกอบด้วยหลักสำคัญ 4 ประการ คือ

- 1.2.1 ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 1.2.2 การบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน
- 1.2.3 การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา

1.2.4 การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

- 1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้าง สัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
- 1.3.2 ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
- 1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่ม เพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง

1.3.4 เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่สังคมท้องถิ่นและสังคมโดยรวม

1.3.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1.4.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.4.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์ จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1. ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ” โดยมีชื่อย่อว่า กทบ. และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ คณะกรรมการอาจแต่งตั้งกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ จำนวนไม่เกิน 4 คน

2. กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปีและอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ กรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ให้กรรมการที่มาแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการคนเก่า หากครบวาระแล้วยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการใหม่ก็ให้กรรมการคนเดิมปฏิบัติหน้าที่ต่อจนกว่าจะมีการแต่งตั้งใหม่

3. นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระข้อ 2 กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

3.1 ตาย

3.2 ลาออก

3.3 เป็นบุคคลล้มละลาย

3.4 คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง

3.5 เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

3.6 ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

4. การประชุมของคณะกรรมการต้องมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการ ทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมให้รองประธานกรรมการ ผู้มีอาวุโสตาม ลำดับเป็นประธาน ถ้ารองประธานไม่มาก็ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกันเองการวินิจฉัยชี้ขาดให้ ถือเสียงข้างมาก กรรมการ 1 คนมี 1 เสียงในการลงคะแนนถ้าคะแนน เท่ากันให้ประธานกรรมการ ออกเสียงเป็นเสียงชี้ขาด

5. คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 5.1 กำหนดนโยบาย การจัดตั้งและแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้าน
- 5.2 กำหนดแผนการจัดหาและการจัดสรรเงินทุนให้แก่กองทุนหมู่บ้าน
- 5.3 จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเสนอคณะรัฐมนตรี
- 5.4 กำหนดแผนงาน ระเบียบ ข้อบังคับและแนวทางการบริหารงานกองทุน
- 5.5 ออกระเบียบเกี่ยวกับการรับจ่ายเงินและการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน
- 5.6 ออกระเบียบเกี่ยวกับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและการบริหารกองทุน
- 5.7 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้
- 5.8 ออกระเบียบ คำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้
- 5.9 เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งหรือขอให้คณะรัฐมนตรีมีมติให้พนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็น เจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ จะให้ช่วยปฏิบัติงานเต็มเวลา บางเวลา หรือนอกเวลาก็ได้ อาจกำหนด ค่าตอบแทนให้แก่ผู้ที่ไปช่วยปฏิบัติหน้าที่ก็ได้

5.10 รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรคและฐานะการเงินของกองทุน ให้คณะรัฐมนตรีทราบ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

5.11 ปฏิบัติหน้าที่อื่น หรือตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

6. การประชุมของคณะอนุกรรมการให้นำข้อ 5.9 มาใช้กับการประชุมและวินิจฉัยชี้ขาด ของที่ประชุมอนุกรรมการ โดยอนุโลม

7. ให้คณะกรรมการ ที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับการแต่งตั้งตามระเบียบนี้ ได้เบี่ยงประชุมค่าตอบแทนตามอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาเบี่ยงประชุมและค่าตอบแทนที่ปรึกษา โดยเบิกจ่ายจากสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

หมวดที่ 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและของกองทุน
4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน
6. จัดให้มี หรือสนับสนุนให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร และจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือ และให้ข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินการในส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ค.)

3. การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

กล่าวว่า

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม

2. การเลือกคณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นไปตามมติที่ประชุม สำหรับคุณสมบัติคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ดังนี้

1. เป็นผู้อาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ
3. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
4. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
5. ไม่เคยเป็นผู้ต้องโทษในคดีอาชญากรรม
6. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือถูกไล่ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
7. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบเสียสละและมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน ตลอดจนยึดมั่นระบอบประชาธิปไตย

4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน
 - 1.1 จำนวนประชากรในหมู่บ้าน
 - 1.2 จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน
 - 1.3 อาชีพของประชากรในหมู่บ้าน
 - 1.4 ผลผลิตของประชากรในหมู่บ้าน
 - 1.5 รายได้เฉลี่ยของประชากรในหมู่บ้านต่อครัวเรือน
2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 - 2.1 จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดวิธีการเลือกคณะกรรมการกองทุน
 - 2.2 วิธีการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โดยย่อ
 - 2.3 วันที่มีการเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

- 2.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านทุกคนมีคุณสมบัติครบถ้วนตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหรือไม่
- 2.5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ร่วมกันประเมินประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนแล้วเห็นว่าคณะกรรมการที่มีประสิทธิภาพมีกี่คน
- 2.6 รายชื่อคณะกรรมการกองทุน ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
3. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน
 - 3.1 มีระเบียบข้อบังคับสำหรับการดำเนินงานของกองทุนหรือไม่
 - 3.2 ระเบียบข้อบังคับมีข้อกำหนดในเรื่องต่างๆครบหรือไม่
 - 3.3 วิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับ
4. ทนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน
 - 4.1 จำนวนกลุ่ม องค์กรชุมชนในหมู่บ้าน
 - 4.2 ปัจจุบันกองทุนประกอบด้วยสมาชิกประเภทใดจำนวนเท่าไรบ้าง
 - 4.3 ปัจจุบันมีเงินหุ้น ค่าธรรมเนียม เงินบริจาค จำนวนเท่าไร
 - 4.4 การเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคารออมสิน
 - 4.5 มีการร่วมมือเชื่อมโยงในการพัฒนากับหมู่บ้านหรือชุมชนอื่นหรือไม่
5. แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน เมื่อได้รับการสนับสนุนเป็นวงเงินไม่เกิน 1,000,000 บาท จากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 - 5.1 วิธีในการบริหารเงินกองทุนให้ได้ประโยชน์อย่างทั่วถึง
 - 5.2 วิธีในการบริหารเงินกองทุนให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
 - 5.3 กองทุนหมู่บ้านจะให้สมาชิกกู้ยืมเพื่อทำกิจกรรมอะไรบ้าง
 - 5.4 หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้
 - 5.5 วิธีการในการควบคุมและติดตามการใช้เงินกู้
 - 5.6 วิธีการป้องกันความเสี่ยงภัยในการให้กู้ยืม
 - 5.7 วิธีการแก้ปัญหากรณีที่สมาชิกไม่สามารถส่งเงินคืนได้
 - 5.8 แนวทางการบริหารกองทุนในด้านการจัดสวัสดิการให้ประชาชน
 - 5.9 ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ในการบริหารกองทุน
 - 5.10 การประเมินความพร้อมในหมู่บ้าน

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก ง.)

5. ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนชุมชนราชนิกุล 2 มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง

ที่ตั้งกองทุน เลขที่ 1218-1220 ถนนราชนิกุล ตำบลในเมือง อำเภอเมืองจังหวัด นครราชสีมา

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
- 2.2 เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น
- 2.3 เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิกที่ประกอบอาชีพและส่งเสริมอาชีพให้ดีขึ้น
 - 1.1 เพื่อส่งเสริมและพัฒนาชุมชน
 - 1.2 เพื่อนำดอกผลมาจัดทำสวัสดิการแก่สมาชิก
 - 1.3 เพื่อต่อต้านกำจัดสารเสพติดในชุมชนราชนิกุล 2
 - 1.4 เพื่อเป็นสวัสดิการผู้สูงอายุและคนชรา
 - 1.5 เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนผู้ด้อยโอกาส

3. แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- 3.1 เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 3.3 จากเงินกองทุน
- 3.4 ค่าธรรมเนียมแรกเข้าเป็นสมาชิก
- 3.5 เงินฝากสัจจะ
- 3.6 เงินค่าหุ้น
- 3.7 เงินสะสมสำรองจากการจัดสรรกำไรสุทธิ
- 3.8 เงินหรือทรัพย์สินอื่นๆ ที่กองทุนได้รับบริจาคโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพันใดๆ

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 4.1 อาศัยอยู่ในชุมชนราชนิกุล 2 ไม่น้อยกว่า 90 วันขึ้นไป
- 4.2 เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ในวันขึ้นสมักร
- 4.3 เป็นผู้พร้อมจะปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนราชนิกุล 2
- 4.4 เป็นผู้มิมีนิสัยอันดั่งาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบในหลักการของกองทุน
- 4.5 เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน มีมติเห็นชอบให้เป็นสมาชิก
- 4.6 อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ
- 4.7 มีเงินฝากสัจจะทุกเดือน และถือหุ้นอย่างน้อย 5 หุ้นหรือมากกว่าก็ได้

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

- 5.1 ยื่นขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุน
- 5.2 ผู้มีคุณสมบัติของสมาชิก สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเป็นสมาชิกของกองทุนได้ปีละ 1 ครั้ง ในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี
- 5.3 คณะกรรมการกองทุนจะพิจารณาว่า จะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกได้โดยชอบธรรม

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- 6.1 ตาย
- 6.2 ลาออก และคณะกรรมการกองทุนได้อนุมัติให้ลาออก
- 6.3 วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน พิกار หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
- 6.4 ที่ประชุมใหญ่สามัญมีมติให้ออกด้วยคะแนน 2 ใน 3 ของผู้ร่วมประชุม
- 6.5 จงใจฝ่าฝืนกฎระเบียบกองทุนไม่ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับกองทุน
- 6.6 นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
- 6.7 มีลักษณะและหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับคุณสมบัติของสมาชิก
- 6.8 ขาดจากการไม่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มเกิน 4 ครั้ง ติดต่อกัน

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก จ.)

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้ นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. สมาชิกที่จะขอกู้เงินต้องจัดทำคำขอกู้ โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจนตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
2. คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจอนุมัติเงินกู้อย่างหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท หากมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้อย่างใดเกินที่กำหนด ต้องเรียกประชุมสมาชิกเพื่อพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาด แต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาทต่อราย เงินกู้จะถูกเงินให้คณะกรรมการพิจารณาตามความเหมาะสม
3. เมื่อคณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอ ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงินพร้อมส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็วและให้คณะกรรมการกองทุนแต่งตั้งผู้แทนกรรมการกองทุนอย่างน้อยสองคน เพื่อทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ขอกู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ ให้ผู้กู้เปิดบัญชีออมทรัพย์กับธนาคาร และแจ้งหมายเลขบัญชีออมทรัพย์ให้

คณะกรรมการกองทุนทราบโดยเร็ว ธนาคารจะเป็นผู้โอนเงินเข้าบัญชีผู้กู้ที่ผ่านการพิจารณาอนุมัติ จากคณะกรรมการกองทุน

4. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตาม หลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

5. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็น อัตราที่แน่นอนตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

6. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินต้นพร้อมดอกเบี้ยต้องให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา ไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา และผู้กู้จะต้องนำเงินไปส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐาน การชำระเงินให้กับคณะกรรมการกองทุนเพื่อเป็นหลักฐานในการจัดทำบัญชีหรือดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง

7. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญาที่กำหนดไว้ในสัญญาผู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ ระเบียบกองทุนกำหนดในส่วนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับอนุญาตให้ผ่อนผันการชำระ หนี้ คณะกรรมการกองทุนอาจพิจารณายกเลิกหรือลดเบี้ยปรับให้ผู้กู้อย่างหนึ่งรายใดก็ได้เมื่อมีเหตุ ผลอันสมควร และด้วยความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิกด้วยเสียงเกินกึ่งหนึ่ง หรือดำเนินการ อื่นๆ ตามระเบียบที่กองทุนกำหนด

8. ในกรณีที่ผู้กู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิก สัญญา และเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยที่ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที และให้คณะ กรรมการกองทุนเรียกประชุมสมาชิก เพื่อลงมติให้ผู้กู้นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์พ้นจากสมาชิก ภาพในระยะเวลาสามสิบวันหลังจากวันยกเลิกสัญญา สมาชิกที่พ้นสภาพจากเหตุข้างต้น ห้ามมิให้ สมัคเป็นสมาชิกกองทุนเป็นระยะเวลาสองปี

กรณีกองทุนชุมชนราชนิถุต 2 มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ดังนี้

1. ดูจากประวัติการชำระคืนเงินกู้ของสมาชิก อยู่ในเกณฑ์ดี
2. ผู้กู้ 1 คน ผู้ค้ำประกัน 2 คน และจะต้องเป็นสมาชิกกลุ่ม
3. ผู้กู้ต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ คนในครอบครัวต้องเซ็นยินยอมรับการเป็นหนี้แทน
4. หลักฐานการกู้ยืม ใช้ทะเบียนบ้านเป็นหลักและอื่นๆตามคณะกรรมการกำหนด

(รายละเอียดเพิ่มเติมอยู่ในภาคผนวก จ.)

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล (CIPP Model)

หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดลประกอบด้วยการประเมินผล 4 ประเภท อันเป็นโครงสร้างของโครงการศึกษาทั่วไป ได้แก่

1. **Context Evaluation** การประเมินเนื้อความ เป็นการประเมินผลพื้นฐานเกี่ยวกับการค้นหาข่าวสารอันจะนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ

2. **Input Evaluation** (การประเมินตัวป้อน) เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสม หรือมีประสิทธิภาพที่จะอำนวยให้โครงการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

3. **Process Evaluation** (การประเมินผลกระบวนการ) การประเมินผลประเภทนี้จะทำหน้าที่ต่อจาก Context และ Input Evaluation เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาข่าวสารที่จะเป็นแนวทางหรือวิธีการปฏิบัติสำหรับโครงการว่าจะดำเนินให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างไร

4. **Product Evaluation** (การประเมินผลิตผล) วัตถุประสงค์ของการประเมินผลประเภทนี้คือ ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างผลสัมฤทธิ์จากโครงการกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างไร การประเมินผลประเภทนี้อาจอาศัยการเปรียบเทียบผลผลิตกับเกณฑ์มาตรฐาน (absolute or relative standards) ที่เลือกไว้ นอกจากนั้น อาจอาศัยรายงานการประเมินผลจากข้อมูลที่ได้จาก Context Input และ Process Evaluation

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ซิฟฟ์โมเดล ดังกล่าว

8. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

8.1 -ข้อมูลวัดดัชนีเศรษฐกิจ (เดลินิวส์:2545)

รายงานข่าวจากธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เปิดเผยว่า สายนโยบายการเงิน ธปท. ได้จัดทำบทวิเคราะห์ถึงผลกระทบโดยตรงของการใช้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของรัฐบาลในลักษณะของการกระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายภาคเอกชน ทั้งในแบบของการลงทุนและการบริโภค ปรากฏว่านโยบายดังกล่าวมีผลต่อการช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้เพียง 0.12 % ของผลิตภัณฑ์มวลรวมหรือจีดีพี

ทั้งนี้จากการสำรวจการใช้จ่ายเงินกองทุนหมู่บ้าน พบว่ารัฐบาลจัดสรรเงินกองทุนส่วนใหญ่ประมาณ 90% ไปใช้ในกิจกรรมการผลิต โดยในจำนวนนี้แบ่งเป็น 60% นำเงินไปใช้ในภาคเกษตร และอีก 20% ถูกนำไปใช้ในด้านการค้าขาย เป็นผลให้ประชาชนหันมาใช้เงินกองทุนหมู่บ้านแทนการขอสินเชื่อจากแหล่งเงินอื่นๆถึง 15.2% ของเงินกองทุนที่มีการเบิกจ่าย และ

ส่วนเงินกองทุนส่วนที่เหลืออีกประมาณ 10% รัฐจัดสรรไปใช้ในการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานอื่น ทำให้เห็นว่าเงินที่นำไปใช้ในการลงทุนตามความหมายของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จากเงินที่เบิกจ่ายไปแล้วคิดเป็นเพียง 1 ใน 4 ส่วนเท่านั้น เนื่องจากเงินทุนที่เหลือถูกนำไปใช้เป็นทุนหมุนเวียนและซื้อสินค้าชั้นกลางเพื่อใช้ในการผลิต

8.2 หัวใจของกองทุนหมู่บ้าน (ชีวิตชุมชน:2544)

เงิน 1 ล้านบาทจากกองทุนหมู่บ้านจะใช้เป็นโอกาส ให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกได้นั้น สมาชิกต้องรับรู้-เข้าใจ และเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านในประเด็นต่างๆดังนี้

1) กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนของตนเอง ให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ให้รู้จักบริหารจัดการตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของตนเอง และก่อให้เกิดกระบวนการสร้างผู้นำตามธรรมชาติ

2) กระตุ้นให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในหมู่บ้าน มีกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และคิดค้นโครงการที่มาจากความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้านร่วมกัน เพราะชาวบ้านคือผู้ที่รู้ปัญหาของตนเองดีที่สุด

3) กระตุ้นให้เกิดการยกระดับทักษะในการผลิต แปรรูป การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้กับสถาบันการศึกษาท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาตลาดและโอกาส เพื่อสร้างรายได้และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน โดยควรมีดอกผลกลับมา และใช้คืนให้กับกองทุนหมู่บ้าน เพื่อสามารถนำไปให้สมาชิกรายอื่นในหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์ต่อ

นายกรัฐมนตรีนาย พตท. ทักษิณ ชินวัตร ได้นำเสนอปรัชญาของกองทุนหมู่บ้านไว้เมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2544 ว่า คือการกอบกู้วิกฤตร่วมกันของชุมชน เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มาเรียนรู้ร่วมกัน คิดร่วมกัน ทำร่วมกัน ส่งเสริมให้เกิดการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เป็นพื้นฐานในการพึ่งตนเอง(ลดรายจ่าย สร้างรายได้) ใช้เงิน เป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่กำลังพัฒนา และต่อยอดให้กับชุมชนที่มีความเข้มแข็งแล้วระดับหนึ่งขยายผลไปช่วยชุมชนที่อ่อนแอกว่า

บทที่ 3

วิธีการดำเนินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการศึกษากรณีเฉพาะชุมชน ราชินิกุล 2 ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนธันวาคม 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยวิธีการดำเนินการมีดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินเชิงระบบมีนักวิชาการหลายคนสร้างแบบจำลองเพื่อใช้ในการประเมิน เช่น

- แบบจำลองของ Tyler
- แบบจำลองของ Stake
- แบบจำลองของ Provus
- แบบจำลองของ Stufflebeam

นักประเมินผลโครงการต้องเลือกแบบจำลองประเมินผลที่เหมาะสมกับลักษณะของโครงการที่จะประเมิน แบบจำลองชิพ (CIPP Model) ของ Stufflebeam สามารถนำไปใช้ประเมินโครงการศึกษาทั่วไปได้อย่างดี ในการประเมินครั้งนี้ใช้รูปแบบการประเมิน ของสตัฟเฟิลบีม

รูปแบบการประเมินแบบชิพโมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะได้สรุป “ รูปแบบการประเมินแบบชิพโมเดล ” ในหนังสือ รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ , (บรรณาธิการ) , 2544 : 221-234] ดังนี้

แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง แบบจำลองชิพจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ

3. การประเมินการบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ

4. การดูแลและประเมินผลผลิต (Product Evaluation) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและดูผลสำเร็จของโครงการ

1. การประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation)

การประเมินสภาวะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม

วิธีการประเมินสภาวะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

1. Contingency Mode
2. Congruence Mode

Contingency Mode เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ (Opportunities and pressure of the immediate system) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่าง กว้าง ๆ คำถามที่ใช้ในการประเมินสภาวะแวดล้อมแบบ Contingency Mode คือ คำถามประเภท “ถ้า...แล้ว”

Congruence เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้เราทราบว่า วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถจะบรรลุเป้าหมายได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การประเมินสภาวะแวดล้อม จะได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับระบบ เพื่อประโยชน์สำหรับผู้บริหาร

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่า ข้อมูลนั้นจะมีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

1. ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
2. ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
3. การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในการรูปของราคาและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตราค่าจ้าง เวลา งบประมาณ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าจ้างเท่าใด วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำ การประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการเพื่อให้ข้อมูล ย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้
2. เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน
3. เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ มี 3 วิธี คือ

1. แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากร ที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งต่อไปนี้ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มบุคลากรและนักศึกษา วิธีการสื่อสาร การให้เหตุผล ความเพียงพอของแหล่งทรัพยากร อุปกรณ์อำนวยความสะดวก เป็นต้น

2. เกี่ยวกับการวางโครงการและการตัดสินใจก่อนวางแผน ในโครงการส่วนใหญ่สถานการณ์ที่ต้องตัดสินใจจึงมีจำนวนมาก และนี่เป็นเครื่องแสดงความที่ชัดเจนถึงความต้องการข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ

3. ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ จะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ ๆ ของโครงร่างส่วนประกอบที่เป็นหัวใจสำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 อย่าง คือ

1. การจัดหานักประเมินกระบวนการเต็มเวลา
2. เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ
3. การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการ และ บุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง
4. การปรับปรุงโครงร่างการประเมินอยู่เป็นนิจสิน

คุณค่าของการประเมินกระบวนการไม่ได้อยู่ที่ความสัมพันธ์กับการประเมินอื่น ๆ เท่านั้น แต่อยู่ที่

1. การประเมินกระบวนการขึ้นอยู่กับผลบริบทหรือสภาวะแวดล้อมและการประเมินปัจจัย คือ ถ้าสามารถประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยได้ดีมากผู้จัดการโครงการก็มีความมั่นใจมากขึ้นในการเลือกการดำเนินการ ซึ่งการประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยจะช่วยชี้ให้เห็นและแก้ปัญหาแล้วตั้งแต่ต้น

2. การประเมินกระบวนการมีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลผลิตในระยะแรกของการกำหนดแผนงาน แต่แนวโน้มนี้จะกลับกันถ้าโครงร่างของการพัฒนาแผนงาน อาศัยการสำรวจน้อยลง แต่มีโครงร่างที่แน่นอนมากขึ้น การประเมินกระบวนการและการประเมินผลผลิตจะขึ้นต่อกันและกัน

โดยสรุป ภายใต้การประเมินกระบวนการ สารนิเทศจะถูกรวบรวมและนำเสนอเท่าที่ผู้ดำเนินโครงการต้องการสารนิเทศนั้น อาจจะไม่บ่อยทุกวันถ้าจำเป็น เฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะแรก ๆ ของโครงการ ทั้งนี้ การประเมินนี้ไม่เพียงแต่ให้สารนิเทศที่ต้องการแก่ผู้ตัดสินใจในการคาดคะเนล่วงหน้า และการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาเท่านั้น แต่ยังคงบันทึกสารนิเทศของกระบวนการสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการด้วย

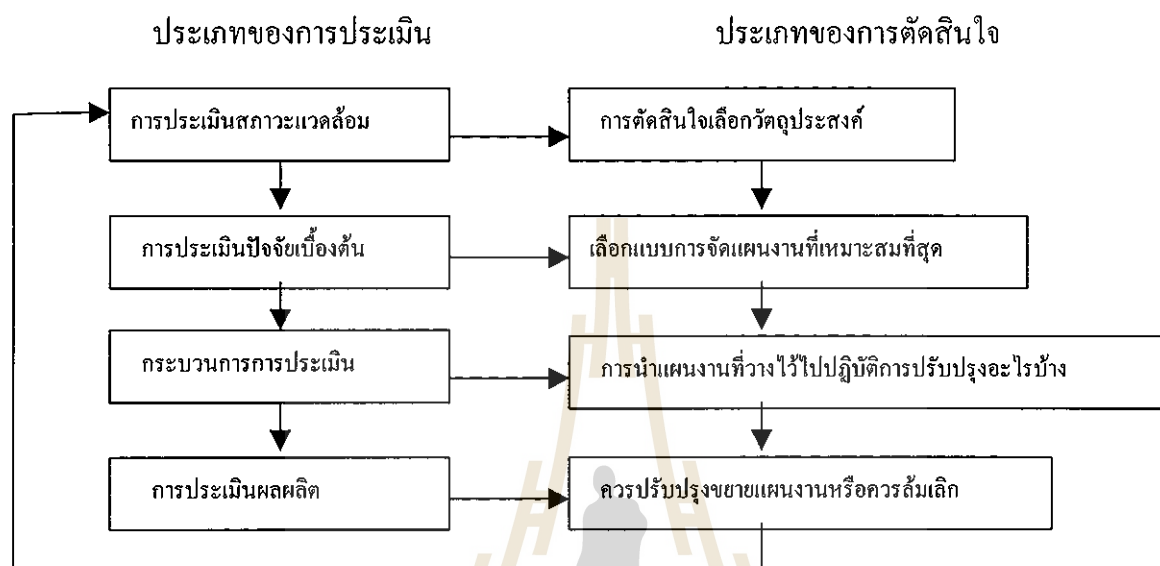
4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) มีจุดหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ไม่เฉพาะเมื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังมีคามจำเป็นยิ่งในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่ว ๆ ไป ของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้อย่างไรก็ตาม คือ การดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำงานคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criteria) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criteria) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัย และกระบวนการร่วมด้วย

การประเมินผลผลิตจะสืบสาวสิ่งที่มีอยู่ว่า ได้บรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้วหรือกำลังจะบรรลุ แต่การประเมินกระบวนการประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่า ระเบียบการนั้นได้รับการกระทำไปตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ การประเมินทั้ง 2 ชนิด จะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการควบคุมและพัฒนาการเปลี่ยนแปลงระเบียบปฏิบัติในกระบวนการ การประเมินกระบวนการทำให้สามารถที่จะลงความเห็นได้ว่าการนำระเบียบปฏิบัติไปทำจริงนั้นตรงหรือไม่กับแบบที่วางไว้ และการประเมินผลผลิตช่วยให้ตกลงใจได้ว่า วัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่

สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองชีพพี
(สมหวัง พิริยานุวัฒน์ 2525 ,)

การนำเอาแบบจำลองชีพพีไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

1. จัดหาโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
2. โครงการที่มีอยู่แต่ไม่ได้ลงมือดำเนินการ
3. โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เพื่อให้มีการอบของการศึกษาที่ชัดเจนเกี่ยวกับประชากร จึงมีการกำหนดประชากรที่ชัดเจน จึงกำหนดขอบเขตของประชากรให้แคบลงและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาโครงการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งได้แก่ กองทุนชุมชนราชนิกุล 2 โดยใช้แนวทางการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample Survey) โดยใช้วิธีการสุ่มเพื่อเลือกกลุ่มตัวอย่าง (Sampling Methods) และในการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรเพื่อใช้เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในการศึกษารั้งนี้ นั้นได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ประชากรมีโอกาสเลือกเท่ากัน ซึ่งเป็นแนวทางที่ใช้กันมากในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยแยกกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. กลุ่มตัวอย่างสมาชิกชุมชนราชนิกุล 2 ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในกองทุนชุมชนราชนิกุล 2 ใช้วิธีการสุ่มอย่างธรรมดา (Simple random Sampling) โดยใช้การสุ่มแบบสลับข้ามคร้วเรือน

2. กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกในกองทุนชุมชนฯ ใช้วิธีการสุ่มอย่างธรรมดา (Simple random Sampling) โดยใช้การสุ่มแบบสลับข้ามครัวเรือน

3. กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการชุมชนราชนิกุล 2 ที่ดำเนินการในกองทุนชุมชน ใช้วิธีการสัมภาษณ์คณะกรรมการทั้งหมด

- ขนาดหรือจำนวนประชากรตัวอย่าง

1) กลุ่มตัวอย่างสมาชิกชุมชนราชนิกุล 2 ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในกองทุนชุมชน ใช้จำนวน 30 % ของสมาชิกชุมชนราชนิกุล 2 ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกในกองทุนชุมชน ซึ่งเท่ากับ 9 ครัวเรือน

2) กลุ่มตัวอย่างสมาชิกกองทุนชุมชนราชนิกุล 2 ที่เป็นสมาชิกในกองทุนชุมชน ใช้จำนวน 30 % ของสมาชิกกองทุนชุมชนราชนิกุล 2 ซึ่งเท่ากับ 35 ครัวเรือน

3) กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการชุมชนราชนิกุล 2 ที่ดำเนินการในกองทุนชุมชน ใช้วิธีการสัมภาษณ์คณะกรรมการทั้งหมด กลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการชุมชนราชนิกุล 2 ที่ดำเนินการในกองทุนชุมชน ใช้จำนวน 100 % ของคณะกรรมการกองทุน

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ความหมายของตัวแปร (Variable) ตัวแปร หมายถึง สิ่งที่ถูกศึกษาศึกษาเพื่อหาคำตอบ

ความหมายของตัวชี้วัด (Indicator) ตัวชี้วัด หมายถึง ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมิน หรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์นั้น จะมีคุณลักษณะที่เป็นรูปธรรม ซึ่งตัวชี้วัดจะมีทั้งในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงปริมาณ และในส่วนที่แสดงลักษณะในเชิงคุณภาพ

3.1 การกำหนดตัวชี้วัดในการประเมิน

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบความคิดทฤษฎีเชิงระบบหรือตามกรอบประเมินแบบซิปป์โมเดล (CIPP Model) ตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. ตัวชี้วัดของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) ได้แก่

1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)

1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)

1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

2. ตัวชี้วัดหน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B) ได้แก่

2.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator)

- 2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator)
- 2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator)
- 2.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator)

3.2 ตัวชี้วัดบริบทและตัวแปรที่ศึกษา

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดของสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A) เป็นสำคัญ

ตัวชี้วัดบริบทของหน่วยระบบกองทุนหมู่บ้าน แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1. บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ฟ้า ไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและตัวบ่งชี้อื่นๆ
ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1.1 ความยากจนของประเทศ
 - 1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม
 - 1.3 สถานะการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ
 - 1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
 - 1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน
 - 1.6 บรรยากาศความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท
 - 1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ
 - 1.8 อื่นๆ
2. บริบทระดับท้องถิ่น ได้แก่
 - 2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน
 - 2.2 สภาพปัจจุบัน
 - 2.3 ด้านเศรษฐกิจภาพรวมของหมู่บ้าน/ชุมชน
 - 2.4 ด้านวัฒนธรรม
 - 2.5 อื่นๆ เช่น
 - 2.5.1 ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ
 - 2.5.2 วัฒนธรรมประเพณี หรือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่เด่นๆของท้องถิ่น
 - 2.5.3 ลักษณะบางประการที่เป็นศักยภาพในด้านดี ซึ่งเอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนให้แก่ชุมชน
 - 2.5.4 ลักษณะบางประการที่สื่อแสดงถึงความไม่เข้มแข็งของชุมชน

3.3 ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวมและตัวแปรที่ศึกษา

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบ ประกอบด้วย 2 หน่วยระบบดังนี้

1. หน่วยระบบ A หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2. หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินการของผู้กู้แต่ละราย

ดังนั้นในการกำหนดตัวชี้วัดเพื่อที่จะประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองจึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัด ดังนี้

3.3.1 ตัวชี้วัดหน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ (หน่วยระบบ A)

หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท ได้แก่ บริบทระดับประเทศและบริบทระดับท้องถิ่น

2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

2.1 นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2.2 เงิน 1 ล้านบาท

2.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน

2.4 เงินที่ผู้ชำระคืน

2.5 ผู้สมัครขอกู้

2.6 อื่นๆ

3. ตัวชี้วัดกระบวนการ ประกอบด้วยตัวแปร ดังต่อไปนี้

3.1 การคัดเลือกผู้กู้

3.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ

3.3 การรับชำระหนี้

3.4 การทำบัญชี

3.5 การช่วยหาตลาด

3.6 อื่นๆ

4. ตัวชี้วัดผลผลิต แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

4.1 ผลโดยตรง (Immerdiate Result) ได้แก่ ตัวแปร

4.1.1 จำนวนผู้กู้

4.1.2 ยอดเงินให้กู้

4.1.3 อื่นๆ

4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)

- 4.2.1 จำนวนผู้ที่ได้
- 4.2.2 จำนวนทุนสะสมของหมู่บ้าน
- 4.2.3 การขยายกิจการของผู้
- 4.2.4 การเกิดกิจการใหม่ๆขึ้นในท้องถิ่น
- 4.2.5 อื่น ๆ

4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)

- 4.3.1 กองทุนหมู่บ้านมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- 4.3.2 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- 4.3.3 ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- 4.3.4 ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจ
- 4.3.5 อื่น ๆ

3.3.2 ตัวชี้วัดหน่วยระบบ การดำเนินกิจการของผู้แต่ละราย (หน่วยระบบ B)

หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้แต่ละราย ประกอบด้วยตัวชี้วัดจำนวน 4 หมวด

คือ

1. ตัวชี้วัดบริบท แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้
 - 1.1 ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ
 - 1.2 ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น
 - 1.3 ตัวชี้วัดบริบทเฉพาะตัว ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 1.3.1 ความรู้ความสามารถของผู้และครอบครัว
 - 1.3.2 ทรัพย์สินของผู้และเครือข่าย
 - 1.3.3 หนี้สินธนาคารของผู้
 - 1.3.4 อาชีพหลักของผู้
 - 1.3.5 รายได้ของครอบครัว
 - 1.3.6 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ
 - 1.3.7 อื่น ๆ
2. ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 2.1 เงินที่ผู้มาได้
 - 2.2 สถานที่และวัตถุดิบ
 - 2.3 เทคนิควิธีการทำงาน

- 2.4 กำลังทำงาน
- 2.5 อื่น ๆ
3. ตัวชี้วัดกระบวนการ ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้
 - 3.1 การทำกิจการถูกวิธี
 - 3.2 การหาตลาดที่ดี
 - 3.3 การหาวัตถุดิบที่ดี
 - 3.4 การทำบัญชี
 - 3.5 การวิเคราะห์การประเมิน
 - 3.6 กิจกรรมอื่น ๆ
4. ตัวชี้วัดผลผลิต แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้
 - 4.1 ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - 4.1.1 รายได้เป็นเงิน
 - 4.1.2 ผู้ที่ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
 - 4.1.3 อื่น ๆ
 - 4.2 ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ได้แก่
 - 4.2.1 ผู้ที่ได้ขยายกิจการ
 - 4.2.2 ผู้ที่ได้ทำการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้น อันเนื่องจากการได้ศึกษา
ค้นคว้าด้วยตัวเอง
 - 4.2.3 อื่น ๆ
 - 4.3 ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact) ได้แก่
 - 4.3.1 ผู้ที่มีการพึ่งตนเอง
 - 4.3.2 ผู้ที่มีศักยภาพและมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่าง
ยั่งยืน
 - 4.3.3 การกลับคืนถิ่นของประชาชน
 - 4.3.4 อื่น ๆ

กล่าวโดยสรุป ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้น มีความเชื่อมโยงต่อกัน เช่นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัว ต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือ รายได้เป็นเงิน ผู้ในแต่ละรายต้องส่งเงินคืนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นเงินที่ผู้ชำระคืนเป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ ขึ้นอยู่กับผลผลิตที่ได้จากหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้ที่ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ A มากขึ้น ในทำนองคล้ายกันกับผลผลิตของหน่วยระบบ A คือยอดเงินกู้ที่ให้แก่ผู้กู้ ถ้าออกไปสู่คนดีและมากพอ หน่วยระบบ B จะประสบความสำเร็จด้วย

4. เครื่องมือที่ใช้

ชนิดของเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนชุมชนราชินิกุล 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ

1. แบ่งตามวิธีการสร้าง ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ใช้เครื่องมือวัดแบบเฉพาะกิจ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการศึกษาค้นคว้าเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผลที่ได้จากการวัดตามที่ต้องการแล้วจะไม่ถูกนำมาใช้อีก (แบบรายงาน บร. 1-12)

2. แบ่งตามลักษณะการใช้งาน ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ใช้เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ เนื่องจากพฤติกรรมของมนุษย์เป็นสิ่งที่ไม่มีเครื่องมือใดๆ วัดค่าออกมาได้อย่างถูกต้องและคงเส้นคงวา เครื่องมือวัดทางสังคมศาสตร์ที่นำมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลสำหรับการประเมินนี้แบ่งออกได้ดังนี้

2.1 การสังเกต (Observation) เป็นเครื่องมือที่จะต้องใช้ผู้ศึกษามาทำหน้าที่ในการวัด โดยใช้หู ตา เป็นเครื่องมือในการติดตาม ฝ้าสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแล้วทำการจดบันทึกข้อมูลที่ได้ไว้ ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ได้ใช้การสังเกต ร่วมกับการจัดเก็บข้อมูล ตามแบบรายงานบร. 1-12

2.2 การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นรูปแบบของการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายตามที่ผู้ศึกษากำหนดไว้ เพราะผู้ให้ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลได้ตรงตามข้อคำถามที่ผู้ศึกษาต้องการทราบ ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ได้ใช้การสัมภาษณ์ ตามแบบรายงาน บร. 1 บร. 3 บร. 4 บร. 7 บร. 9 และ บร. 11

2.3 แบบสอบถามและแบบสำรวจ

2.3.1 แบบตรวจสอบรายการ ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ได้ใช้แบบตรวจสอบรายการ ตามแบบรายงาน บร. 2

2.3.2 แบบสำรวจ ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ได้ใช้แบบสำรวจ ตามแบบรายงาน บร. 2

2.3.3 แบบสอบถาม ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถาม ตามแบบรายงาน บร. 7 และ 9

2.3.4 มาตรฐานฉบับ ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ได้ใช้มาตรฐานฉบับ ตามแบบรายงาน บร. 2

2.3.5 แบบทดสอบ ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ได้ใช้การสัมภาษณ์ ตามแบบรายงาน บร. 2

3. การจัดกลุ่มอภิปราย ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ได้ใช้การจัดกลุ่มอภิปราย ตามแบบรายงาน บร.6

4.การจัดเวทีประชาคม ซึ่งในการประเมินครั้งนี้ได้ใช้การจัดเวทีประชาคม ตามแบบรายงาน บร. 5 บร. 10 และ บร. 12

(รายละเอียดตัวอย่างแบบรายงาน บร.1-12 เพิ่มเติมภาคผนวก จ)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการประเมินโครงการกองทุนชุมชนราชินิกุล 2 มีดังนี้
การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการเผชิญหน้าระหว่างผู้ศึกษาและผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มบุคคล เพื่อสนทนากันในประเด็นที่ผู้ศึกษาต้องการข้อมูล จำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

1. การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ได้กำหนดรายละเอียดที่จะถามไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ศึกษาได้ใช้เป็นคู่มือในการใช้คำถามทุกประเด็น และบันทึกคำตอบในแบบสัมภาษณ์นั้น
2. การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่กำหนดเฉพาะประเด็นหลักที่จะใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้ประเมินสามารถกำหนดคำถามได้อย่างยืดหยุ่นตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง จำแนกเป็น

2.1 การสัมภาษณ์แบบมีเป้าหมาย (Focused Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้ศึกษาต้องมีเป้าหมายที่จะพยายามดึงความสนใจของผู้ให้สัมภาษณ์ให้เข้าสู่ประเด็นที่ต้องการประเมิน

2.2 การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องการความจริงจากผู้ให้สัมภาษณ์มากที่สุด โดยการกระตุ้นให้ผู้สัมภาษณ์ได้แสดงความรู้สึก-ระบายนหรืออาจแสดงความคิดเห็นใจจะทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความรู้สึกส่วนบุคคลมากขึ้น

2.3 การสัมภาษณ์แบบไม่มีทิศทาง (Non-directive Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่ปล่อยให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความรู้สึกโดยการเล่าเรื่องต่างๆ ตามความพึงพอใจ

การสังเกต (Observation) เป็นวิธีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายตามโครงสร้างของพฤติกรรมที่ต้องการสังเกต โดยที่กลุ่มเป้าหมายไม่รู้ตัว จะทำให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องกับความเป็นจริงที่ต้องการ จำแนกออกเป็น

1. การสังเกตโดยเข้ามามีส่วนร่วมในชุมชน เป็นวิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูลที่ผู้ประเมินเข้าร่วมเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มเป้าหมาย แล้วดำเนินการเก็บข้อมูล โดยที่กลุ่มเป้าหมายรับทราบ ว่าตนเองกำลังถูกเก็บรวบรวมข้อมูล จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน แต่ไม่สามารถจดบันทึกได้ในทันที ซึ่งอาจทำให้ข้อมูลบางส่วนอาจเกิดการสูญหาย

2. การสังเกตโดยบุคคลภายนอก เป็นการสังเกตที่ผู้ให้การสังเกตไม่รู้สึกรู้ตัวว่าถูกสังเกต และสามารถบันทึกข้อมูลได้ทันทีโดยใช้เครื่องมือแต่ละชนิด

การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการจัดเก็บข้อมูล แล้วจัดส่งให้กลุ่มเป้าหมายได้ดำเนินการตามคำชี้แจง ที่กำหนดให้ เมื่อตอบคำถามเสร็จแล้วให้ส่งกลับคืนแก่ผู้ประเมิน แต่ข้อมูลที่รับอาจมีความคลาดเคลื่อน อันเนื่องมาจากความไม่เข้าใจในคำถามของแบบสอบถาม การอ่านหนังสือไม่ออก หรือการสูญหายของข้อมูล

ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (ข้อมูลมือสอง) เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว อาทิ เอกสารหลักฐาน จดหมายเหตุ บันทึกรายงาน ซึ่งในการนำมาใช้นั้นจะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้อง ความเชื่อมั่นของข้อมูล ที่จะสามารถตอบคำถามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

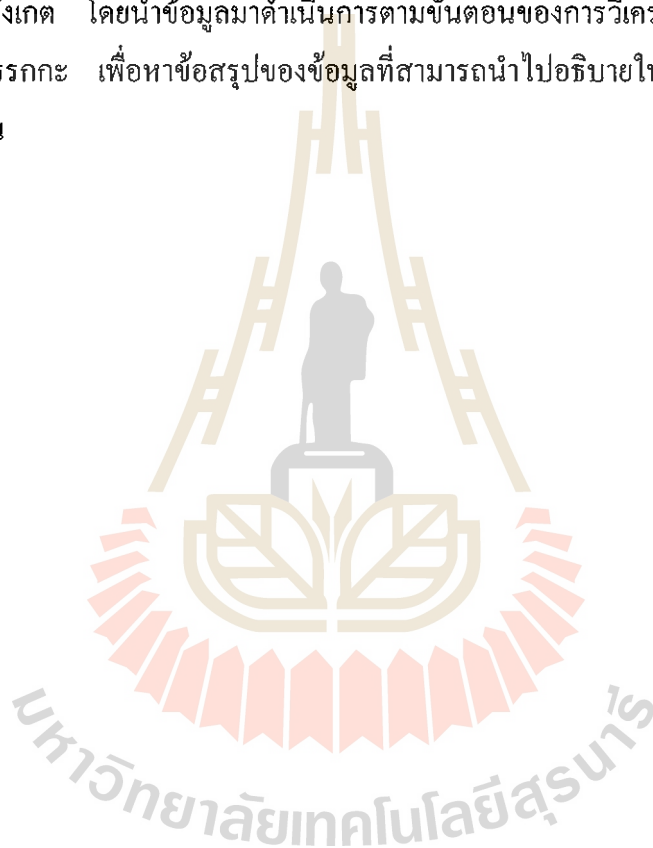
การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความและสรุปโดยในการศึกษาครั้งนี้ได้นำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้ลักษณะของสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่

- 6.1.1 การแจกแจงความถี่ เป็นค่าสถิติที่แสดงจำนวน ในลักษณะของความถี่ของข้อมูลที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานะการ
- 6.1.2 ค่าร้อยละ เป็นค่าสถิติพื้นฐานที่นำมาเปรียบเทียบกัน ที่แสดงว่า กลุ่มเป้าหมาย คิดเป็นเท่าไร โดยอาศัยฐานข้อมูลที่มีฐานเท่ากับ 100 หน่วย

6.1.3 **ฐานนิยม** เป็นค่ากลางที่เป็นตัวแทนของข้อมูลที่มีจำนวนมากที่สุดในกลุ่มเป้าหมาย โดยแจกน้ำหนัก ถ้ากลุ่มใดมีความถี่มาก ก็แสดงว่ากลุ่มนั้นเป็นฐานนิยมของกลุ่มเป้าหมาย

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ที่อยู่ในลักษณะของข้อมูลที่อยู่ในรูปของข้อความที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ หรือความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดอย่างลึกซึ้ง ซึ่งเป็นข้อความที่ได้จากแบบสอบถาม การบันทึกผลการสัมภาษณ์ หรือจากการสังเกต โดยนำข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้หลักของตรรกะ เพื่อหาข้อสรุปของข้อมูลที่สามารถนำไปอธิบายในประเด็นที่ต้องการคำตอบได้อย่างชัดเจน

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนชุมชนราชินิกุล 2 ประกอบด้วยการรายงานข้อมูลตามกรอบแนวคิดทฤษฎี ซิฟท์ โมเดล ซึ่งแบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ เช่น สภาพของดิน ป่าไม้ สภาพศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและตัวบ่งชี้อื่นๆตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ หรือตัวชี้วัดบริบทรอบนอก ประกอบไปด้วยตัวแปรดังต่อไปนี้

1.1.1 ความยากจนของประเทศ (เศรษฐกิจและสังคม: 2545)

รายได้เป็นปัจจัยที่ช่วยให้ชีวิตของคนมีความอยู่ดีมีสุข โดยเฉพาะการมีรายได้ที่เพียงพอและมั่นคงสำหรับการใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว ปัญหาเกี่ยวกับ รายได้ ความยากจน และการกระจายรายได้ จึงได้รับความสนใจจากรัฐบาล หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์การพัฒนาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ ที่ต้องการให้มีการแก้ไขปัญหาเหล่านี้มาโดยตลอด ซึ่งจะเห็นได้ชัดจากการที่รัฐบาลทุกยุคทุกสมัย ล้วนกำหนดนโยบายและให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ประเทศประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจที่ผ่านมา ซึ่งรัฐบาลปัจจุบันกำหนดให้เป็นนโยบายที่สำคัญที่จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างจริงจังและเร่งด่วน และแผนพัฒนาฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ก็ได้กำหนดวัตถุประสงค์ที่สำคัญให้มีการแก้ไขปัญหาความยากจนและเพิ่มศักยภาพและโอกาสของคนไทยในการพึ่งพาตนเอง

การเติบโตของประเทศโดยเฉพาะในช่วงก่อนเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ หรือนับตั้งแต่ช่วงระยะกลางของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ถึงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) อาจกล่าวได้ว่าเป็นช่วงหนึ่งที่เศรษฐกิจไทยมีความเฟื่องฟูมาก ซึ่งทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ประชาชาติ (GDP) ในระหว่างปี 2533-2539 เพิ่มขึ้นจาก 1,945.4 พันล้านบาท เป็น 3,109.3 พันล้านบาท หรือมีอัตราเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 8.1 ต่อปี ผลของการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ทำให้ประชาชนมีรายได้ที่แท้จริงเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 6.1 ต่อปี ในขณะที่มีรายจ่ายในครัวเรือนเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเพียงร้อยละ 3.9 ต่อปีเท่านั้น

ต่อมาเมื่อประเทศได้ประสบวิกฤตทางการเงินอย่างรุนแรงในกลางปี 2540 ทำให้เศรษฐกิจโดยรวมมีปัญหาด้านเสถียรภาพอย่างรุนแรง โดยเฉพาะในปี 2541 เศรษฐกิจโดยรวมได้หดตัว

ถึงร้อยละ 10.5 อัตราเงินเฟ้อสูงถึงร้อยละ 8.1 ภาคการผลิตขาดสภาพคล่อง ต้องประสบกับภาวะขาดทุนและล้มละลายจำนวนมาก เกิดปัญหาการว่างงานสูง ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อให้รายได้ของประชาชนต้องหดตัวลงตามไปด้วย โดยในช่วงปี 2541-2543 รายได้ที่แท้จริงของประชาชนลดลงจากเดือนละ 9,775 บาท/ครัวเรือน เหลือ 9,332 บาท/ครัวเรือนตามลำดับหรือลดลงร้อยละ 2.3 ต่อปี

ผลการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจไทยที่ผ่านมา นับเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มคนรายได้ต่ำสุด 20% แรกของประเทศดีขึ้นตามลำดับ ประชาชนมีการใช้จ่ายต่างๆในครอบครัวเพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขเพิ่มขึ้นด้วย เป็นเหตุให้จำนวนคนจนลดลงเหลือเพียง 6.8 ล้านคนในปี 2539 แต่หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ยังผลให้จำนวนคนจน ในปี 43 เพิ่มขึ้นเป็น 8.9 ล้านคน โดยกลุ่มคนจนมากมีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 1.8 ล้านคน และกลุ่มคนเกือบจนเพิ่มขึ้นอีก 0.2 ล้านคน นอกจากนี้ในด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มคนจนกับกลุ่มคนรวยก็มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม

(สภาอุตสาหกรรม:2544)

จากปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาภาคธุรกิจไทยอย่างแรงแล้ว สาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดภาวะถดถอยของภาคอุตสาหกรรมอย่างเรื้อรังมานาน คือ ขีดความสามารถในการแข่งขันค่อยๆ ลดน้อยลง เนื่องจากภาคอุตสาหกรรมไทย ไม่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงที่เศรษฐกิจเฟื่องฟู ปัจจัยต่างๆภายในประเทศได้เอื้อให้ธุรกิจสามารถทำกำไรโดยไม่ต้องเร่งรัดปรับปรุงคุณภาพและประสิทธิภาพ ในขณะที่คู่แข่งมีการปรับปรุงพัฒนาเพิ่มมากขึ้นตลอดจนมีการเกิดคู่แข่งใหม่ๆขึ้น ทำให้อุตสาหกรรมไทยต้องเผชิญกับศึกหนักหลายด้าน

ด้วยการตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว ภาครัฐจึงได้จัดทำแผนโครงสร้างอุตสาหกรรม พ.ศ. 2541-2545 โดยคณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและขยายบทบาทอุตสาหกรรมไทย ให้มีส่วนร่วมในการปรับปรุงสถานะทางสังคม โดยมีแนวทางในภาพรวมคือ

- มุ่งสู่การผลิตสินค้าระดับกลางและระดับสูงมากขึ้น เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น
- ลดต้นทุนการผลิต และการปรับปรุงการส่งมอบสินค้าให้รวดเร็วยิ่งขึ้นด้วยการปรับปรุงประสิทธิภาพในการผลิต
- ยกกระดับความรู้ความสามารถของบุคลากรภาคอุตสาหกรรมซึ่งรวมถึงแรงงานพนักงานระดับต่างๆ และระบบการผลิตแบบใหม่
- สร้างพันธมิตรทางด้านการผลิตและด้านการค้ากับธุรกิจภายในประเทศและประเทศคู่ค้า

- ปรับไปสู่การผลิตที่ลดมลภาวะจากอุตสาหกรรม โดยการจัดเขตอุตสาหกรรมเฉพาะประเภท

- กระจายผลผลิตไปสู่ส่วนภูมิภาคและชนบท เพื่อให้มีแหล่งจ้างงาน รองรับแรงงานที่เคลื่อนย้ายออกไปจากกรุงเทพฯและปริมณฑลตลอดจนเมืองใหญ่

ในการดำเนินโครงการภายใต้แผนปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมนี้ จึงเหมาะสมที่จะให้เกิดการดำเนินการอย่างจริงจัง เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

1.1.3 สถานะการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ (สยามจดหมายเหตุ:2545)

สถานะเศรษฐกิจโดยรวมในปี 2544 ในวันที่ 31 มกราคม 2544 ธนาคารแห่งประเทศไทย รายงานว่าเศรษฐกิจไทยโดยรวมในปี 2544 ยังคงขยายตัว แต่มีอัตราชะลอตัวลงจากปี 2543 ตามการชะลอตัวลงของเศรษฐกิจโลกที่ส่งผลกระทบต่อ การส่งออกอย่างแรง คาดว่าเศรษฐกิจจะขยายตัวสูงขึ้นประมาณร้อยละ 1.5 หรือสูงกว่า ขณะที่เสถียรภาพทางเศรษฐกิจอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนภาวะเงินเฟ้อมีอัตราการขยายตัวที่ชะลอลง ขณะที่ดุลบัญชีเดินสะพัดและดุลชำระเงินเกินดุลค่าเงินบาทแข็งขึ้น สำหรับภาคการเงินสภาพคล่องโดยรวมยังสูง โดยมีรายละเอียดดังนี้

- การผลิตภาคอุตสาหกรรม ผลผลิตขยายตัวสูงขึ้นจากปี 2543 ร้อยละ 1.3 ซึ่งเป็นผลมาจากการผลิตหมวดยานยนต์และอุปกรณ์ขนส่ง

- การอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ในปี 2544 ดัชนีการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.6 จากปี 2543 ส่วนดัชนีการลงทุนภาคเอกชน ลดลงเล็กน้อย ในอัตราร้อยละ 0.3 จากปี 2543 สะท้อนให้เห็นว่ากิจกรรมการลงทุนโดยรวมยังมีอยู่อย่างจำกัดลดลงเล็กน้อย

- ภาคการคลัง ในเดือนธันวาคม 2544 รัฐบาลมีรายได้ 58,200 ล้านบาท โดยมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ส่วนรายจ่ายมีจำนวน 73,200 ล้านบาท โดยเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.2 ส่งผลให้ในปี 2544 รัฐบาลขาดดุลเงินสด 107,900 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 2.1 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ส่วนในไตรมาสแรกของปีงบประมาณ 2545 รัฐบาลขาดดุลเงินสด 67,300 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 1.3 ของ GDP จากการเร่งเบิกจ่าย

- ดัชนีราคาผู้บริโภค เฉลี่ยตลอดปี 2544 ดัชนีราคาผู้บริโภคพื้นฐานเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.3

- ภาคต่างประเทศ ในปี 2544 การส่งออกและนำเข้าลดลงจากปี 2543 ร้อยละ 7 และ 2.8 ตามลำดับ ส่วนดุลการค้ายังคงเกินดุล 2,500 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากธนาคารแห่งประเทศไทย ชำระหนี้ให้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) รวมทั้งสิ้น 3,100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

- ภาคการเงิน ในปี 2544 สถานะการเงินโดยรวมปรับตัวในทิศทางที่ดีขึ้น และจากสภาพคล่องในระบบการเงินอยู่ในระดับสูงตลอดปี ทำให้อัตราดอกเบี้ยในประเทศลดลง
- อัตราแลกเปลี่ยน โดยรวมเคลื่อนไหวอยู่ระหว่าง 42.64 - 45.62 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ค่าเฉลี่ยต่อปี 44.47 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน (ความผันของแผ่นดิน : 2540)

ในวิถีทางระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สภาพไร้พรมแดน ทำให้ รัชชาติ ลดความสำคัญลง ในขณะที่ รัฐภูมิภาค ทวีความสำคัญยิ่งขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง การเกิดขึ้นขององค์กรและสมาพันธ์ทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ล้วนแต่ชี้ให้เห็นรูปแบบ เศรษฐกิจข้ามชาติที่ส่งผลให้ทุกประเทศมีพันธกิจต่อกัน ในกรณีของไทย โครงการสามเหลี่ยมความเจริญ อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย โครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ ไทย-พม่า-ลาว-จีน โครงการห้าเหลี่ยมเศรษฐกิจ ไทย-อินเดีย-ศรีลังกา-บังคลาเทศ-พม่า ไปจนถึงโครงการหกเหลี่ยมความร่วมมือลุ่มแม่น้ำโขง ไทย-พม่า-ลาว-จีน-เวียดนาม-กัมพูชา ซึ่งเป็นประจักษ์พยานอย่างดีถึงพันธเศรษฐกิจการค้าระหว่างไทยกับมิตรประเทศ ไม่รวมถึงเขตการค้าเสรีอาเซียน กลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ทำให้เห็นถึงสภาพ รัฐภูมิภาค ซึ่งมีบทบาทในการชักนำ และกดดันเศรษฐกิจและการเมืองของไทยมากยิ่งขึ้นในอนาคต

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน (สารสถิติ:2545)

สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ศึกษาข้อมูลรายได้ ค่าใช้จ่ายและหนี้สินของครัวเรือน ผลจากการสำรวจพบว่า รายได้เฉลี่ยรวมครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศในปี 2544 เพิ่มขึ้นจากปี 2543 เพียง ร้อยละ 0.3 โดยที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 6.6 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการทำการเกษตรและเงินที่ได้รับการช่วยเหลือ ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่เกิดจากการประกอบธุรกิจ ขณะที่ครัวเรือนภาคกลางและภาคใต้รวมทั้งกรุงเทพมหานคร มีรายได้ลดลงประมาณร้อยละ 2-4

ในด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนนั้น พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะ ค่าบริการสื่อสาร ค่าที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ภายในบ้าน

สำหรับหนี้สินของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศลดลงเพียงร้อยละ 0.2 ครัวเรือน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลาง มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนลดลงประมาณร้อยละ 9-10 ในขณะที่ครัวเรือนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลรวมทั้งภาคเหนือ มีหนี้สินเฉลี่ยต่อครอบครัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.6 และ 13.8 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนในภาคใต้มีหนี้สินเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย (ข้อมูลก่อนมีการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)

1.1.6 บรรยากาสความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท (รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาวิธีการพัฒนาชุมชน: 2536)

การพัฒนาประเทศในลักษณะการมุ่งสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมายทั้งในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนชนบทที่มีความสัมพันธ์ของสถาบันครอบครัวลดความเหนียวแน่นลง ความสัมพันธ์แบบปฐมภูมิเปลี่ยนแปลงเป็นความสัมพันธ์เชิงหน้าที่ เกิดการอพยพแรงงานจากชนบทสู่เมืองหลัก มีแนวคิดในเรื่องความทันสมัย และมีอุปนิสัยในการบริโภคสินค้าฟุ่มเฟือยมากขึ้น

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ (มนุษย์สัมพันธ์เพื่อการพัฒนาสังคม:2525)

จากกระบวนการรับอารยธรรมตะวันตก เร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดีตามมาตรฐานของโลกตะวันตก ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจจากระบบเกษตรกรรมต่างๆ ของไทยส่วนใหญ่ ซึ่งเคยเหมาะสมและผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทย ผู้คนหันไปสนใจวัฒนธรรมทางวัตถุมากกว่าวัฒนธรรมทางด้านจิตใจอันเป็นสาเหตุสำคัญทำให้คนไทยหย่อนในเรื่อง คุณธรรม ระเบียบวินัย ความวิริยะ อุตสาหะ รับเอาอิทธิพลของต่างประเทศเข้ามาโดยไม่เลือกสรร ผู้คนมีนิสัยฟุ้งเฟ้อ ไม่รู้จักมัธยัสถ์ ล้วนเป็นสิ่งกระตุ้นให้ผู้คนพยายามสร้างความสำเร็จในชีวิตให้แก่ตนเองในทุกวิถีทาง โดยไม่คำนึงถึงวิธีการว่าเป็นไปในทางสุจริตหรือทุจริต

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น ได้แก่

1.2.1 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์

พื้นที่ชุมชนราชนิกุล 2 ในปัจจุบันนั้นอดีตเป็นพื้นที่ป่าละเมาะบริเวณประตูเมืองซึ่งอยู่ทางทิศตะวันออกของเมืองนครราชสีมา เดิมเรียกว่าชอยหลังประตูผี เนื่องจากบริเวณชุมชนตั้งอยู่บริเวณประตูผี (ประตูชัยณรงค์) เป็นพื้นที่ป่าละเมาะ ที่นา และใช้เลี้ยงสัตว์ ซึ่งทางราชการได้อิโณกรรมสิทธิ์ให้เป็นที่ยของกรมการศาสนา ต่อมาประชากรจากถิ่นต่างๆ ได้มาอาศัยและเช่าที่ดินของกรมการศาสนาเพื่อปลูกสร้างบ้านเรือน และในปีพ.ศ. 2526 ทางสำนักงานเทศบาลนครนครราชสีมา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบพื้นที่ดังกล่าว ได้เข้ามาสำรวจและจัดตั้งชุมชน และได้ตั้งชื่อตามถนนสายหลักที่ตัดผ่านชุมชนคือ ถนนราชนิกุล ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 3 ชุมชน คือชุมชนราชนิกุล 1 ชุมชนราชนิกุล 2 และชุมชนราชนิกุล 3 ซึ่งปัจจุบันชุมชนมีการดำเนินการมาแล้วเป็นเวลา 18 ปี

การตั้งถิ่นฐาน

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนเริ่มมาจากกลุ่มคนที่อาศัยอยู่บริเวณภายนอกประตูเมืองฝั่งตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีจำนวนน้อยมากเนื่องจากพื้นที่นี้เป็นสถานที่ที่ชาวเมืองนำศพมาฝังและทิ้งไว้ จึงมีลักษณะคล้ายป่าช้า แต่ได้มีการอพยพที่อยู่เพื่อเข้ามาอาศัยใกล้ตัวเมืองเพื่อการสะดวกในการประกอบอาชีพ โดยประมาณปีพ.ศ. 2501-2502 คนกลุ่มแรกที่เข้ามาอาศัยคือ ครอบครัวของนาย ห้วน นางบัว ชิดนอก และครอบครัวรวมไปถึงเครือญาติอีก 4-5 ครอบครัวได้เข้ามาอาศัยและทำกินในพื้นที่ โดยอพยพมาจากบ้านหนองม้า ตำบลตาจั่น อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากประสบปัญหาด้านการประกอบอาชีพคือบริเวณชุมชนเดิมไม่เหมาะที่จะใช้เป็นที่ประกอบอาชีพทางการเกษตรพร้อมทั้งห่างไกลจากความเจริญ จึงทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐานทำกิน ซึ่งต่อมาก็มีผู้อพยพมาสมทบที่ชุมชนนี้โดยส่วนใหญ่อพยพมาจากต่างอำเภอเช่น อำเภอโนนไทย อำเภอโนนสูง อำเภอโชคชัย อำเภอด่านขุนทด อำเภอพิมาย และอำเภออื่นและจังหวัดอื่นๆประปรายในภายหลัง

การขยายตัวของประชากร

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2501 ซึ่งได้มีการอพยพเข้ามาอาศัยในพื้นที่เป็นต้นมาการขยายตัวของประชากรในชุมชนราชินิกุลเป็นไปอย่างรวดเร็วเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ใกล้ชุมชนเมือง และเริ่มมีการอาศัยอย่างหนาแน่นเนื่องจากเป็นพื้นที่ของกรมการศาสนา จนกลายเป็นชุมชนแออัดเนื่องจากพื้นที่ในการปลูกสร้างบ้านเรือนมีอยู่อย่างจำกัด ในขณะที่จำนวนประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งในส่วนของการเกิดและการอพยพย้ายถิ่นฐาน

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงประชากรที่เกิดจากการย้ายถิ่น ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา จะมีการย้ายออกของประชากรมากกว่าการย้ายเข้า อัตราการย้ายสุทธิจึงมีค่าเป็นลบ สาเหตุหลักน่าจะเกิดจากการกระจายตัวของชุมชน โดยเฉพาะด้านที่อยู่อาศัยที่มีการย้ายออกจากเขตเทศบาลไปยังพื้นที่ชุมชนรอบๆรอยต่อของเทศบาล ส่วนอัตราการเกิด การตาย มีแนวโน้มที่ขึ้นลงในแต่ละปี*

โดยในปี พ.ศ. 2544 สัดส่วนประชากรในเขตชุมชนราชินิกุล 2 สามารถจำแนกตามหมวดอายุได้ดังนี้

ประชากรวัย	จำนวน(คน)
1วัน -3 ปีเต็ม	23
3 ปี 1วัน - 6 ปีเต็ม	19
6 ปี 1วัน - 12 ปี ปีเต็ม	27
12 ปี 1วัน - 14 ปี ปีเต็ม	34
14 ปี 1วัน - 18 ปี ปีเต็ม	37
18 ปี 1วัน - 50 ปี ปีเต็ม	232

50 ปี 1 วัน - 60 ปี ปีเต็ม	19
60ปี 1 วันขึ้นไป	46
รวม	437

*ที่มา จากข้อมูล จปฐ. ปี 2544 อสม.ของชุมชนราชนิกุล 2 สํารวจ

การขยายตัวของชุมชน

เนื่องจากพื้นที่ของชุมชนมีอยู่อย่างจำกัดแต่ประชากรที่อพยพและเติบโตขึ้นมาในชุมชนในระยะเวลาที่ชุมชนมีการขยายตัวนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทางหน่วยราชการจึงเข้ามาจัดระเบียบของชุมชนโดยแบ่งชุมชนใหญ่ออกเป็นชุมชนย่อย

1.2.2 ระบบนิเวศของชุมชน

ทางกายภาพ

1) ทำเลที่ตั้ง

- พื้นที่ชุมชนราชนิกุล 2 มีขนาดของพื้นที่จำนวน 13 ไร่ ตั้งอยู่ ณ ถนนราชนิกุล ซอยพุ่มอุทิศ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

- พื้นที่กองทุนชุมชนราชนิกุล 2 มีขนาดของพื้นที่จำนวน 13 ไร่ ตั้งอยู่ ณ สำนักงานกองทุนชุมชนราชนิกุล 2 บ้านเลขที่ 1218-1220 ถนนราชนิกุล ซอยพุ่มอุทิศ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2) อาณาเขตติดต่อ

ชุมชนราชนิกุล 2 มีอาณาเขตที่ติดต่อกับพื้นที่อื่นดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ	ถนนราชนิกุล
ทิศใต้	ติดกับ	ทางรถไฟสายหนองคาย
ทิศตะวันออก	ติดกับ	ชุมชนราชนิกุล 1
ทิศตะวันตก	ติดกับ	ชุมชนราชนิกุล 3

ทางชีวภาพ

1) สภาพที่ดิน/การถือครอง

ที่ดินในชุมชน 90% เป็นพื้นที่ของกรมการศาสนาซึ่งให้ประชากรในชุมชนเช่าเพื่อปลูกสร้างที่อาศัย ส่วนอีก 10% เป็นพื้นที่ที่มีกรรมสิทธิ์เป็นเจ้าของ (บริเวณติดทางรถไฟ)

2) ทรัพยากรป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ระยะแรก พื้นที่ชุมชนเป็นเขตป่าละเมาะ ซึ่งมีต้นหมันเป็นจำนวนมาก จึงมีการนำศพนักโทษมาฝังไว้ทำให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นลักษณะป่าช้า

ระยะที่สอง เริ่มมีประชากรเข้ามาอาศัย ซึ่งเป็นชุมชนขนาดเล็กจึงมีสภาพเป็นป่าละเมาะสลับกับที่นา

ระยะที่สาม พื้นที่ชุมชนกลายเป็นที่นา สลับกับพื้นที่เลี้ยงสัตว์

ระยะที่สี่ พื้นที่ชุมชนกลายเป็นชุมชนสำหรับการอาศัย เนื่องจากเป็นพื้นที่ในเขตชุมชนเมืองทำให้การใช้สอยพื้นที่เพื่อการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยเพิ่มขึ้น มีการอาศัยกันอย่างหนาแน่น และสภาพป่าและที่นาหายไป

3) ทรัพยากรน้ำที่สำคัญ

ในอดีตพื้นที่บริเวณป่าหมีเคยมีหนองน้ำขนาดกลางอยู่ เรียกหนองหมี แต่ปัจจุบันถูกถมไปเนื่องจากความต้องการใช้ที่ดินในการอาศัยเพิ่มขึ้น ปัจจุบันจึงมีเพียง คูเมืองในเขตเมืองเก่าเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นร่องรอยของเขตเมืองเดิม ซึ่งปัจจุบันเป็นพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี โดยคูเมืองอยู่บริเวณขนานกับถนนราชินีใกล้ตลาดเทศบาลที่ 5 และชุมชนชื่อสาครเศรษฐารักษ์ ซึ่งมีขนาด 2.6 x 225 เมตร และเป็นหนึ่งในพื้นที่คูเมือง 17 แห่ง และทางระบายน้ำเสียของเทศบาลนครนครราชสีมา อยู่บริเวณขนานกับทางรถไฟสายหนองคาย โดยน้ำที่ประชากรใช้ในการอุปโภคบริโภคนั้นใช้บริการจากการประปาส่วนภูมิภาคทั้งสิ้น

4) ระบบสาธารณูปโภค

- ถนน

ถนนสายหลักด้านหน้าชุมชน เมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน/ชุมชนมีสภาพถนนเป็นทางเกวียน โดยมีการพัฒนาเป็นถนนลูกรังในปี พ.ศ. 2504 ความยาวประมาณ 700 เมตร และได้พัฒนาเป็นถนนลาดยางในปี พ.ศ. 2510 โดยได้มีการดำเนินการซ่อมแซมเป็นระยะและใช้การได้ดี

ถนนภายในชุมชนทั้งหมดยาวประมาณ 1,400 เมตร ซึ่งทาง เทศบาลนครนครราชสีมา ดำเนินการก่อสร้างเป็นถนนคอนกรีตในปี พ.ศ. 2539 โดยมีความกว้างประมาณ 1.2 เมตรโดยประมาณทั้งชุมชน

- ไฟฟ้า

เริ่มมีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้านและชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 และในปัจจุบันทุกหลังคาเรือนมีไฟฟ้าใช้ครบทุกหลังคาเรือน

- ประปา

เริ่มมีประปาเข้าสู่หมู่บ้านและชุมชนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2514 และในปัจจุบันทุกหลังคาเรือนมีประปาใช้ครบทุกหลังคาเรือน

- โรงเรียน

ไม่มีโรงเรียนอยู่ในชุมชน การศึกษาของชุมชนนั้นจึงส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้ชุมชน ซึ่งมีอยู่หลายแห่ง ทั้งในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยม และระดับอุดมศึกษา มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 1 ศูนย์

- สาธารณสุข

ชุมชนมีหน่วยสาธารณสุขที่ดูแลคือ สถานพยาบาลกาชาด 4 ซึ่งดูแลด้านสุขภาพและอนามัยแก่ประชากรในชุมชน

1.2.3 ระบบสังคมวัฒนธรรม

ระบบเครือญาติ

ในการดำเนินชีวิตตามวิถีชุมชนเมืองของชุมชนราชนิกุล 2 นั้น จะมีลักษณะของครอบครัวเดี่ยว เนื่องจากมีความสอดคล้องและเหมาะสมกับการผลิต และดำเนินชีวิตด้วยเหตุผลหลายประการ อาทิเช่น รายได้ของครอบครัวมาจากค่าจ้างที่จำกัดและตายตัว และเพียงพอเลี้ยงดูสมาชิกในจำนวนจำกัด ซึ่งได้แก่ผู้ใกล้ชิดลำดับแรก คือ สามี ภรรยา และบุตร

ด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านจะลดลงจากชุมชนบทย่างมาก เนื่องจากทุกฝ่ายต่างต้องใช้เวลาเพื่อแสวงหารายได้มาสู่ตนเอง โดยพยายามสลัดสิ่งพันนาการจากครอบครัว จากระบบเครือญาติ หรือจากชุมชน พยายามที่จะตัดสินใจบทบาทหน้าที่ของชีวิตส่วนตัวด้วยตัวของตัวเอง

ความทันสมัยในชุมชนเมืองทำให้ทัศนคติและพฤติกรรมในส่วนตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่มีความใหม่ คล่องตัว รวดเร็วของสังคมเมือง ทำให้เป็นอุปสรรคอย่างมากต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

1.2.4 ผู้นำและการเมืองการปกครอง

แนวทางการส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นกับเทศบาล ได้ดำเนินการในรูปแบบของการจัดตั้งองค์กรชุมชน ตามชุมชนย่อยที่เกิดการรวมตัวกันของประชาชนในชุมชน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง และมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ภายในชุมชน โดยในชุมชนราชนิกุล 2 มีประชาชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการชุมชนในฝ่ายต่างๆ จำนวน 65 คน โดยแยกเป็นคณะกรรมการด้านต่างๆ ดังนี้

คณะกรรมการชุมชน	จำนวน	11	คน
สตรีอาสาพัฒนาชุมชน	จำนวน	10	คน
ผู้นำเยาวชน	จำนวน	5	คน
อสม.	จำนวน	11	คน

หัวหน้าคุ้ม	จำนวน	13	คน
คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	15	คน

1.2.5 เศรษฐกิจ

ชุมชนราชนิกุล 2 แต่เดิมอาชีพที่ประกอบกันมาก คือ อาชีพรับจ้าง เลี้ยงสัตว์ และค้าขายตามลำดับ แต่เมื่อมีการขยายตลาดเทศบาลมายังพื้นที่ใกล้เคียงชุมชน ซึ่งได้แก่ตลาดเทศบาล 5 (ตลาดประตูผี) อาชีพของประชากรส่วนใหญ่ของชุมชน จึงเปลี่ยนเป็นการค้าขาย รับจ้าง รับราชการตามลำดับ การแบ่งกลุ่มทางเศรษฐกิจจากกล่าวได้ว่าสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ

1. กลุ่มผู้มีรายได้น้อย คิดเป็น 47% ของจำนวนประชากรชุมชน
2. กลุ่มผู้มีรายได้ปานกลาง คิดเป็น 31% ของจำนวนประชากรชุมชน
3. กลุ่มผู้มีรายได้สูง คิดเป็น 22% ของจำนวนประชากรชุมชน

จากการสำรวจทำให้พบว่าชุมชนยังประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจเป็นปัญหาหลักของชุมชนด้วยสาเหตุของ ความพร้อมของพื้นที่และประชากร การศึกษา ประกอบกับภายในชุมชนมีปัญหาด้านอบายมุข เช่นการพนัน เป็นต้น จึงเป็นสาเหตุให้การพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นไปได้ช้า

1.2.6 วัฒนธรรมและประเพณี

ประชากรส่วนใหญ่มีภาษาตามความหลากหลายของชาติพันธุ์ แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่มคือภาษาราชการ และภาษาไทยโคราช ปัจจุบันพูดภาษากลางเป็นภาษาหลัก ส่วนภาษาไทยโคราชเป็นภาษาท้องถิ่นดั้งเดิมที่แสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดของชาวโคราช มีสำเนียงการพูดที่แตกต่างจากภาษาภาคกลางและไม่เหมือนกับภาษาอีสาน และในเขตเมืองการพูดภาษาโคราชมักใช้คำศัพท์ภาษาไทยกลางมาปรับเสียงวรรณยุกต์ให้เป็นสำเนียงโคราช งานประเพณีที่สำคัญที่ทางชุมชนได้จัดงานสืบทอดกันมาได้แก่

1. งานทอดกฐินสามัคคี
2. งานขึ้นปีใหม่
3. งานวันเด็ก
4. งานประเพณีสงกรานต์ ฯลฯ

1.2.7 โรงเรียนและการศึกษา

เนื่องจากชุมชนราชนิกุล 2 เป็นชุมชนเมืองในเขตเทศบาล จึงมีสถานับการศึกษาที่เปิดสอนหลายระดับ ตั้งแต่เด็กก่อนวัยประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชนจำนวนมาก

1.2.8 สุขภาพอนามัย

จากข้อมูล ปี พ.ศ. 2542 ของเทศบาลนครนครราชสีมา ในภาพรวมมีสถานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขให้บริการประชาชน ดังนี้

พื้นที่	โรงพยาบาล ของรัฐ	โรงพยาบาล ของเอกชน	สถานีนอามัย	คลินิก ทุกประเภท
อำเภอเมือง(นม.)	5	6	27	210

*ที่มา แผนพัฒนาเทศบาลนครนครราชสีมา ปี 2544-2549

โดยในส่วนของชุมชนราชนิกุล 2 จากการดำเนินการของรัฐบาลในการดำเนินโครงการ 30 บาทรักษาทุกโรค ชุมชนจะรับบริการจากสถานีกาชาดที่ 4 ซึ่งมีการให้บริการสาธารณสุขมูลฐานแก่ชุมชน โดยมีการจัดตั้งองค์กรชุมชน อาทิเช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำชุมชน อาสาพัฒนาประจำชุมชน กรรมการกองทุนยาและเวชภัณฑ์ เพื่อให้ชุมชนได้ช่วยตัวเองได้มากที่สุด โดยมีโครงการต่างๆ อาทิ เพื่อการแก้ปัญหาสารเสพติด ซึ่งมีองค์กรของรัฐและเอกชนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ

นอกจากศูนย์บริการสถานีกาชาด 4 แล้ว ในชุมชนเมืองยังมีหน่วยงานของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่ให้บริการด้านสาธารณสุข อาทิ โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา โรงพยาบาลค่ายสุรนารี โรงพยาบาลจิตเวช โรงพยาบาลเอกชน สำนักงานสาธารณสุข และคลินิกเอกชนอีกหลาย

การหลังไหลของประชากรชนบทเข้ามาในเมืองก่อให้เกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมอย่างมากมาย เช่นดังชุมชนราชนิกุล 2 ทำให้ชุมชนเมืองเกิดความแออัด ปัญหาขาดแคลนปัญหาการว่างงาน ปัญหาคุณภาพชีวิต ปัญหาความปลอดภัยในการทำงาน ปัญหาการขาดแคลนหลักประกันที่มั่นคงในชีวิต ปัญหาการขาดความเข้มแข็งของชุมชน และอื่นๆอีกมากมาย เมื่อมีการขยายของชุมชนทั้งด้านประชากร การเมือง เศรษฐกิจ ก่อให้เกิดสภาพปัญหาของชุมชนอย่างมากมายนั้น ผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาชุมชนของตนเองโดยควรปลูกฝังจิตสำนึกชุมชน และให้ชุมชนพยายามแสวงหาทางออกหรือทางเลือกในการที่จะพัฒนาชุมชนที่ตนเองอาศัย ควบคู่ไปกับการพัฒนาที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ โดยการพัฒนาที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง และมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาต่างๆ จึงจะทำให้การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างถูกต้องทางและประสบผลสำเร็จ

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองภาพรวม มีดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

1) นโยบายของรัฐเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า

ตามที่รัฐบาลซึ่งมี พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี มีนโยบายในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติขึ้น และถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้การสร้างและการพัฒนาความคิดริเริ่มแก้ไขปัญหา โดยรัฐบาลได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท โดยมอบหมายให้ทางหมู่บ้านและชุมชนมีการบริหารจัดการเงินกองทุนเอง นอกจากนี้ยังได้ตั้งคณะกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินการอีกด้วย

โดยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในแต่ละจังหวัด จะมอบหมายให้ หน่วยงานราชการในส่วนปกครองที่เกี่ยวข้องร่วมดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการก่อตั้งและดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และในส่วนของชุมชนเมืองของจังหวัดนครราชสีมา นั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบในการส่งเสริม และสนับสนุนการก่อตั้งและดำเนินงานกองทุนชุมชนเมือง ได้แก่ กองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครนครราชสีมา และอำเภอเมืองนครราชสีมา ซึ่งได้ประสานงานกับชุมชนเมืองต่างๆ ในการดำเนินการจัดตั้งกองทุนชุมชนจนสามารถได้รับการอนุมัติเงินกองทุนเช่นเดียวกับกองทุนชุมชนราชชนิกูล 2 ครบทุกชุมชน

ในระยะแรกของการดำเนินการ ประชาชนในชุมชนทราบเพียงว่าเป็นการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลโดยพรรคไทยรักไทยเป็นแกนนำ ประชาชนในชุมชนไม่สนใจเกี่ยวกับนโยบายเนื่องจากประเมินว่าชุมชนยังไม่มีความพร้อม ต่อเมื่อได้มีการดำเนินการ โครงการในชุมชนจริง ทำให้ประชากรให้ความสนใจและทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐเพิ่มขึ้น

2) เงิน 1 ล้านบาท จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ด้วยการสนับสนุนจากกรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับคณะอำเภอ และความพร้อมของคณะกรรมการกองทุนได้ดำเนินการจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมกองทุนชุมชน จนได้รับการพิจารณาอนุมัติเงินล้านจากกรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยได้รับการขึ้นทะเบียนในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2544 และได้รับอนุมัติเงินกองทุนชุมชนในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า กระบวนการการจัดตั้งกองทุนชุมชนราชินิกุล 2 จัดทำประชาคมในชุมชนโดยเปิดเผย และมีหัวหน้าครัวเรือนเข้าร่วมประชุมสามในสี่ของจำนวนครัวเรือน 115 ครัวเรือน โดยผู้เข้าร่วมประชุมสามารถสมัครเพื่อเข้ารับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุนชุมชนราชินิกุล 2 และคัดเลือกโดยใช้วิธีนับคะแนนอย่างเปิดเผยโดยมีสัดส่วนของคณะกรรมการฯ คือ หญิง 7 คน และชาย 8 คน โดยมีผู้สังเกตการจากเจ้าหน้าที่ของอำเภอเมือง และเทศบาลนครนครราชสีมา ให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรมและโปร่งใส เพื่อเป็นคณะกรรมการและดำรงตำแหน่ง ประธานฯ รองประธานฯ เภรัญญิก เลขานุการ นายทะเบียน ประชาสัมพันธ์ ฝ่ายเร่งรัดหนี้สินและตรวจสอบ ในวันที่ 27 ตุลาคม 2544 โดยคณะกรรมการกองทุนชุมชนจะดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี เมื่อถึงกำหนดเวลา 2 ปี ให้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการใหม่

รายนามคณะกรรมการ และประสบการณ์ของคณะกรรมการกองทุนชุมชนราชินิกุล 2

1. นางยุพิน สุทธการี	ประธานกองทุนชุมชน	-ครูแกนนำปฏิรูปการศึกษา
2. น.ส.สุวรรณี ขุนนอก	รองประธานกองทุนชุมชน	-ประธานกองทุนการศึกษา SIF
3. นายสรวิชัย คำรงทรัพย์	เลขานุการ	-หัวหน้าพนักงานของบริษัท
4. น.ส.ฉันทนา นามบุคคี	เหรัญญิก	-หัวหน้าส่วนการคลัง อบต.
5. น.ส.นิ่มอนงค์ ขุนนอก	ผู้ช่วยเหรัญญิก	-ประสานงานกองทุนผู้สูงอายุ
6. นายเปี้ยก โยธินนระกร	ฝ่ายตรวจสอบ	-รองประธานชุมชน
7. นายวิษณุ แก้วกลาง	ฝ่ายตรวจสอบ	-คณะกรรมการกองทุนชุมชน
8. น.ส.อรพิน สุขพิมาย	ฝ่ายทะเบียนและตรวจสอบ	-คอมพิวเตอร์
9. นายเวียง ชิดนอก	ฝ่ายประชาสัมพันธ์	-ประธานชุมชน
10. นายพิฒ เหลือบกลาง	ฝ่ายประชาสัมพันธ์	-คณะกรรมการกองทุนชุมชน
11. น.ส.พรศิริ ครอบงำ	ฝ่ายประชาสัมพันธ์	-คณะกรรมการชุมชน
12. นางจรีพร กำลั้งทรัพย์	ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน	-เลขาธิการกองทุนการศึกษา SIF
13. นายธีระชัย สุขหฤทัย	ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน	-คณะกรรมการกองทุนชุมชน
14. นายธวัชชัย ปรีชารัมย์	ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน	-คณะกรรมการกองทุนชุมชน
15. นายพิศวงษ์ ดินรมรัมย์	ฝ่ายเร่งรัดหนี้สิน	-คณะกรรมการกองทุนชุมชน

ซึ่งจะดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 2 ปี ตั้งแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง

4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า คณะกรรมการกองทุนชุมชนได้ดำเนินการตามระเบียบของกองทุนชุมชน โดยผู้กู้จะต้องชำระเงินกู้

พร้อมดอกเบี้ย ในระยะเวลา 1 ปี (12 งวด) ซึ่งอัตราดอกเบี้ยของกองทุนพร้อมค่าปรับเป็นไปตามระเบียบของกองทุน

5) ผู้สมัครขอกู้ จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า การดำเนินการขอกู้ ผู้กู้จะต้องเป็นสมาชิกของกองทุน โดยต้องมีคุณสมบัติตามระเบียบของกองทุนอย่างเคร่งครัด

6) อื่น ๆ ได้แก่ การเรียนรู้ร่วมกัน จากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านในหมู่บ้านพบว่า ในด้านการดำเนินการและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุน ได้มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นเนื่องจากประสบการณ์ตรงที่ได้สัมผัส ทำให้คณะกรรมการและสมาชิกเกิดการเรียนรู้ในบทบาทหน้าที่ตลอดจนแนวทางในการปฏิบัติเพิ่มขึ้นตามระยะเวลาที่เพิ่มขึ้น

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า การดำเนินการคัดเลือกผู้กู้กองทุนได้ดำเนินการตามระเบียบของกองทุน โดยคณะกรรมการกองทุนชุมชนร่วมประชุม และพิจารณา วงเงินปล่อยกู้ จำนวนผู้ให้กู้ของแต่ละงวด และประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่มีความประสงค์จะขอกู้ และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการให้เสนอโครงการกู้ต่อไป

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า ระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน มีสาระดังนี้

2.1 การรับ – การจ่ายกองทุน

โดยให้คณะกรรมการกองทุนเปิดบัญชีเงินฝากธนาคารกับธนาคารที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านกำหนดเป็น 2 บัญชี ดังนี้

1. บัญชีกองทุน 1 ล้านบาท (บัญชีที่ 1) เพื่อรับโอนเงิน 1 ล้านบาท ตามวงเงินที่ได้รับจัดสรรมาและเพื่อรับเงินจากการชำระหนี้จากลูกหนี้ที่กู้จากเงินกองทุน 1 ล้านบาท

2. บัญชีเงินหุ้น และ กลุ่มออมทรัพย์ (บัญชีที่ 2) เพื่อรับเงินจากสมาชิกของกองทุนตามที่นำเงินฝากหรือออมเงินจากกองทุน เป็นเงินสะสมของสมาชิกและเพื่อรับเงินจากการชำระหนี้จากลูกหนี้ที่กู้จากเงินออมของสมาชิก

2.2 การชำระคืนเงินกู้

ผู้กู้จะต้องชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย โดยนำเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยชำระที่คณะกรรมการกองทุนที่รับผิดชอบ เพื่อให้คณะกรรมการรวบรวมและจัดคืนเงินกู้ส่งต่อไปยังธนาคารที่รับผิดชอบเพื่อส่งเข้าบัญชีเงินฝากที่ธนาคารและส่งหลักฐานการชำระคืนให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านไปจัดทำบัญชีลดยอดลูกหนี้เงินกู้และทำรายงานการเงินต่อไป

2.3 การทำบัญชีและรายงาน

ในการจัดทำบัญชีกองทุน 1 ล้านบาททุกครั้งที่มีการรับจ่ายเงินให้ทำบัญชีควบคุมให้ถูกต้อง

1. เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านบริหารจัดการกองทุนควบคุมการรับ - จ่ายให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุน

2. เพื่อรายงานผลการดำเนินงานและฐานะการเงินและรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ให้สมาชิกและสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านใช้ในการติดตามผลการดำเนินงาน

3. เพื่อจัดทำรายงานการเงินประจำปี แสดงผลการดำเนินงานและฐานะการเงินของกองทุน ส่งให้ผู้ตรวจสอบบัญชีที่คณะกรรมการกำหนดตรวจสอบและรายงานผลให้คณะกรรมการทราบ พร้อมกับประกาศเปิดเผยให้ประชาชนและสมาชิกทราบ

วิธีการทำบัญชีกองทุน 1 ล้านบาท ต้องมีสมุดบัญชี ทะเบียน รายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สมุดบัญชี 1 ล้านบาท ประกอบด้วย
 - สมุดบัญชีรายรับเงินกองทุน 1 ล้านบาท
 - สมุดบัญชีรายจ่ายเงินกองทุน 1 ล้านบาท
2. สมุดบัญชีเงินออมของสมาชิกกองทุน ประกอบด้วย
 - สมุดบัญชีรายรับเงินกองทุน (เงินออม)
 - สมุดบัญชีรายจ่ายเงินกองทุน (เงินออม)
3. ทะเบียน
 - ทะเบียนคุมคำขอกู้
 - ทะเบียนคุมลูกหนี้รายตัว
 - ทะเบียนคุมเงินฝากสัจจะ / ค่าหุ้น / เงินรับฝากรายตัว
 - ทะเบียนคุมทรัพย์สินที่รับเป็นค่าหุ้น

2.4 รายงานทางการเงิน

1. รายงานรายได้ค่าใช้จ่ายประจำเดือน/ประจำปีเป็นรายงานที่แสดงผลการดำเนินงาน
2. รายงานงบดุลประจำเดือน / ประจำปี เป็นรายงานที่แสดงฐานะการเงินของกองทุน ณ วันใดวันหนึ่ง พร้อมรายละเอียดประกอบงบดุล

2.5 ควบคุมตรวจสอบความถูกต้องของการทำบัญชี

1. การตรวจสอบความถูกต้องของยอดเงินคงเหลือ

วิธีการตรวจสอบ

- ตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกรายการในสมุดบัญชีรายรับ
- ตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกรายการในสมุดบัญชีรายจ่าย ณ สิ้นวันหนึ่งๆ

- ตรวจสอบยอดเงินคงเหลือ ณ สิ้นวัน
- ตรวจสอบความถูกต้องของการทำรายงาน

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการรับและการจ่ายเงิน

วิธีการตรวจสอบ

- สัญญากู้เงินและคำขอกู้
- สำเนาใบเสร็จรับเงิน และสำเนาใบสำคัญจ่าย
- ใบเสร็จรับเงินจากบุคคลภายนอก (ถ้ามี)
- สำเนาหนังสือแจ้งธนาคารให้โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากธนาคารของผู้ที่ได้อนุมัติให้กู้ตามมติคณะกรรมการกองทุน
- หนังสือจากธนาคารแจ้งการโอนเงินให้แก่ผู้กู้ตามรายละเอียดที่คณะกรรมการกองทุนแจ้งธนาคารระบบบัญชีกองทุนหมู่บ้าน

กองทุนชุมชนมีการจัดดำเนินการธุรกรรมทางการเงินอย่างมีหลักฐาน เป็นปัจจุบันและสามารถตรวจสอบได้ แต่ด้านการจัดทำบัญชีตามรูปแบบการดำเนินงานบัญชีของส่วนกลางนั้น ยังไม่เรียบร้อย แต่ได้มีการจัดทำตามแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน ที่สามารถตรวจสอบได้

3) การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่า ผู้กู้ได้เสนอโครงการที่ตนมีความรู้ความสามารถในการดำเนินการอยู่แล้ว การให้คำแนะนำในการทำธุรกิจจึงมีการดำเนินการแนะนำน้อย

4) การรับชำระหนี้ พบว่า การดำเนินการรับชำระหนี้กระทำโดย ผู้กู้นำเงินกู้รวมทั้งดอกเบี้ยมาชำระกับทางคณะกรรมการซึ่งจะมีหลักฐานการรับเงินให้แก่ผู้ชำระ และจะรวบรวมเงินที่ผู้ชำระในแต่ละงวดไปฝากกับธนาคารแทนผู้กู้ เพื่อความสะดวกของผู้กู้และธนาคาร

5) การช่วยหาตลาด พบว่า ผู้กู้ได้เสนอโครงการที่ตนมีความรู้ความสามารถในการดำเนินการอยู่แล้ว การให้คำแนะนำในการหาตลาดจึงมีการดำเนินการแนะนำน้อย

6) อื่น ๆ ได้แก่ การปล่อยกู้ไม่หมดเนื่องจาก สมาชิกบางรายไม่มีความสามารถในการชำระเงิน ทำให้การกระจายเงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการไม่ทั่วถึง

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า

ผู้ได้รับการปล่อยกู้จำนวน 2 รอบดังนี้

รอบที่ 1 อนุมัติวันที่ 12 มีนาคม 2545

มีผู้ได้รับการปล่อยกู้จำนวน 55 ราย อนุมัติเงินกู้จำนวน 665,000 บาท

รอบที่ 2 อนุมัติวันที่ 12 เมษายน 2545

มีผู้ได้รับการปล่อยกู้จำนวน 33 ราย อนุมัติเงินกู้จำนวน 340,000 บาท
สรุปรวมมีผู้ได้รับอนุมัติปล่อยกู้จำนวน 88 ราย รวมอนุมัติเงินกู้ทั้งหมด จำนวน 1,005,000 บาท

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า

- จำนวนผู้ที่สามารถกู้ได้จำนวน 130 ราย ดังนั้นยังมีสมาชิกที่ยังไม่ได้รับอนุมัติการกู้จำนวน 42 ราย

- การขยายกิจการของผู้กู้ ผู้กู้ได้นำเงินที่ได้รับในการอนุมัติไปประกอบกิจการดังนี้

การผลิตทางการเกษตร จำนวน 2 ราย รวมเงินกู้ 30,000 บาท

การค้าขาย จำนวน 62 ราย รวมเงินกู้ 695,000 บาท

การรับจ้าง จำนวน 24 ราย รวมเงินกู้ 260,000 บาท

โดยได้นำเงินที่ได้รับการอนุมัติจากกองทุนมาขยายกิจการเดิมที่ดำเนินอยู่แล้วทั้งหมด 88 ราย

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ในชุมชนเกิดความเคลื่อนไหวจากผู้ที่ยังไม่ได้รับการอนุมัติ และความไม่ไว้วางใจกัน รวมไปถึงชื่อเสียงของชุมชน

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

จุดเด่น 1) ประสิทธิภาพในการดำเนินกิจการของผู้กู้

จุดเด่น

- ผู้กู้มีความรู้ ความชำนาญในกิจกรรมที่ได้เสนอโครงการ
- ผู้กู้มีการดำเนินการในกิจกรรมที่เสนอโครงการอยู่แล้ว จัดได้ว่าผู้กู้มีทรัพย์สินรองรับการดำเนินโครงการส่วนหนึ่งแล้วแม้ว่าบางส่วนจะมียอดเงินกู้ต่ำกว่าแหล่งเงินกู้รายอื่น
- อาชีพที่ผู้กู้ได้เสนอโครงการเป็นอาชีพหลักที่ดำเนินกิจการมาแล้ว
- รายได้ของครอบครัวของผู้กู้ที่ได้รับอนุมัติสามารถชำระหนี้สินของกองทุนได้

จุดด้อย

- ผู้ก้วยังใช้รูปแบบการดำเนินกิจการแบบเดิมๆ
- ผู้กู้มีความสนใจในการพัฒนากิจการน้อย
- ผู้กู้มีภาระหนี้สินจากเจ้าหนี้อื่นๆ
- รายได้ของครอบครัวผู้ก้วยังเท่าเดิมในขณะที่มีเจ้าหนี้เพิ่มขึ้น
- ผู้กู้บางรายมีการดำเนินกิจการระยะสั้นทำให้มีประสบการณ์ในการดำเนินการน้อย

- รูปแบบการดำเนินชีวิตแบบเดิม
- จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่มากและไม่มีคุณภาพ

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ดูแล ละราย

เงินที่กู้มาได้ เกณฑ์การอนุมัติเงินกู้ในระยะแรกของกองทุนคณะกรรมการพิจารณาดังนี้
ในส่วนของคณะกรรมการจำนวน 20,000 บาท ส่วนของสมาชิกจำนวนไม่เกิน 10,000 บาท
พิจารณาตามความสามารถในการชำระคืนซึ่งผู้กู้จะนำไปบริหารจัดการตามโครงการที่เสนอต่อไป

1) เงินอื่น ๆ ผู้กู้มีการนำเงินรายได้ เงินออม และเงินกู้ต่าง ๆ มาใช้ร่วมกับ
เงินที่ได้รับอนุมัติจากกองทุน

2) สถานที่และวัตถุดิบ ผู้กู้ประมาณ 95% ดำเนินกิจการในชุมชนและบริเวณ
ใกล้เคียง วัตถุดิบในการผลิตสามารถหาได้ง่ายเนื่องจากเป็นชุมชนเมืองจึงมีความสะดวกในการจัด
หาวัตถุดิบ

3) เทคนิควิธีการทำงาน ผู้กู้ดำเนินการโดยเทคนิควิธีการเดิม จากการถ่ายทอด
ทอดจากคนรุ่นเก่าและประสบการณ์ตรงที่ได้รับ

4) กำลังทำงาน ผู้กู้สามารถดำเนินการผลิตสินค้าและบริการอย่างเพียงพอ จึงไม่
จำเป็นต้องเพิ่มกำลังการทำงาน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ดูแล ราย

1) การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้ ผู้กู้มีการดำเนินกิจการตามรูปแบบการ
ดำเนินการแบบเดิม คือไม่มีการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ และไม่มีการประเมินผล

2) การหาตลาดที่ดี เนื่องจากผู้กุนำเงินกู้มาดำเนินการกับอาชีพเดิม จึงมีกลุ่มเป้า
หมายและตลาดกลุ่มเดิมเป็นส่วนใหญ่

3) การหาวัตถุดิบที่ดี เนื่องจากชุมชนอยู่ในเขตชุมชนเมืองทำให้สะดวกต่อการ
จัดหาวัตถุดิบ และสามารถเลือกวัตถุดิบที่ดีและมีคุณภาพให้ตรงกับการผลิตได้อย่างดี

4) การทำบัญชี ผู้กู้ส่วนใหญ่มีการคำนวณกำไรต้นทุนของกิจการแต่ไม่ได้จัดทำ
บัญชีอย่างเป็นระบบ

5) การวิเคราะห์ประเมิน ในการประเมินความสามารถของกิจการประเมินเพียง
ด้านรายรับ รายจ่าย จากการผลิตและบริการ แต่ไม่มีการประเมินผลผลิต ขั้นตอนการผลิต ฯลฯ

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้ดูแล แบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1) ผลโดยตรง ผู้กู้จำนวน 88 ราย มีรายได้เป็นตัวเงินเพิ่มขึ้นในระยะยาว และได้วัสดุอุปกรณ์ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์กับการดำเนินการของกิจการในระยะยาว

2) ผลกระทบโดยตรง ผู้กู้จำนวน 88 ราย ได้มีเงินทุนในการขยายกิจการของตนเอง และผู้กู้ได้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีการที่ดีขึ้นอันเนื่องจากการมีวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพและมีการค้นหาเทคนิคใหม่ๆด้วยตนเอง

3) ผลกระทบโดยอ้อม ผู้กู้เกิดการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเอง ในการบริหารจัดการกับกิจการเพิ่มมากขึ้น อันจะสังเกตได้ว่ามีผู้กู้จำนวนมากนำเงินที่กู้ได้บางส่วนไปชำระเงินกู้เดิมซึ่งมีดอกเบี้ยสูงกว่า ผู้กู้มีศักยภาพและความเข้มแข็งอย่างยั่งยืนในกิจการของตนเอง และมีการลงทุนในชุมชนเพิ่มขึ้นทำให้มีรายได้หมุนเวียนอยู่ในชุมชน

3. ผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ผลที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยสรุปจากสภาพที่เกิดขึ้นจริงในชุมชนราชันภูล 2 ปรากฏผลดังนี้

- 3.1 เกิดการรวมกลุ่มอาชีพ และรวมกลุ่มคนในชุมชน อันจะเป็นพื้นฐานให้เกิดการพัฒนา ที่ตรงตามความต้องการของชุมชน โดยแท้จริง
- 3.2 สมาชิกตระหนักถึงข้อดีและเห็นประโยชน์ของการออม
- 3.3 สมาชิกเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของชุมชน
- 3.4 สมาชิกมีระบบและการวางแผนในด้านการเงินเพิ่มขึ้น

4. ผลการประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้

- 4.1 การประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพค้าขายในชุมชนสรุปได้ดังนี้
 - ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินทุนหมุนเวียน ความสามารถและประสบการณ์
 - กระบวนการที่ดีได้แก่ มีการจัดลำดับ ขั้นตอนการดำเนินการที่ดี มีตลาดรองรับ ผลิตและจัดหาสินค้าได้ตรงตามความต้องการของตลาด
 - ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ คุณภาพและปริมาณของสินค้าตลอดจนการบริการ
- 4.2 การประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพรับจ้างในชุมชนสรุปได้ดังนี้
 - ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินทุนหมุนเวียน ความสามารถและประสบการณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ

- กระบวนการที่ดีได้แก่ มีการจัดลำดับ ขั้นตอนการดำเนินการที่ดี และดำเนินการตามลำดับขั้นตอนอย่างถูกต้อง ใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่เหมาะสม มีการหาตลาดหรือลูกค้าเพิ่มเติม มีการพัฒนาทางด้านฝีมือ

- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ คุณภาพ ความสำเร็จของชิ้นงาน ความตรงต่อเวลา และตรงกับความต้องการของลูกค้า ตลอดจนการบริการ

4.3 การประมวลเทคนิควิธีการทำธุรกิจของผู้อาชีพเกษตรในชุมชนสรุปได้ดังนี้

- ปัจจัยนำเข้าที่ดีได้แก่ เงินทุนหมุนเวียน ความสามารถและประสบการณ์ วัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ ความพร้อมของสถานที่ และการคัดเลือกพันธุ์สัตว์

- กระบวนการที่ดีได้แก่ มีการจัดลำดับ ขั้นตอนการดำเนินการที่ดี และดำเนินการตามลำดับขั้นตอนอย่างถูกต้อง ใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่เหมาะสม มีการหาตลาดหรือลูกค้าเพิ่มเติม มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

- ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ คุณภาพ และปริมาณที่ตรงกับความต้องการของตลาด

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

5.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า

1) การมีกองทุนหมู่บ้าน ก่อนการมีการจัดตั้งกองทุนชุมชน ในชุมชนมีการดำเนินการกลุ่มออมทรัพย์และกลุ่มอาชีพหลายกลุ่ม แต่เมื่อดำเนินการระยะหนึ่งก็เกิดปัญหา ทำให้แต่ละโครงการไม่ประสบความสำเร็จและล้มเลิกไป กองทุนชุมชนราชนิกุล 2 ซึ่งเป็นกองทุนที่เกิดขึ้นเนื่องจากการสนับสนุนตามนโยบายของรัฐ โดยหน่วยงานของภาครัฐซึ่งได้แก่กองสวัสดิการสังคม เทศบาลนครนครราชสีมา และสำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาและสมาชิกชุมชนราชนิกุล 2 จากการดำเนินการเตรียมความพร้อมกองทุนชุมชนด้วยวิธีประชาคมชุมชน จัดเตรียมข้อมูลและแผนชุมชน การเตรียมคณะกรรมการ การเตรียมระเบียบ การเตรียมสมาชิก จนชุมชนสามารถดำเนินการจากการรวมกลุ่มออมทรัพย์เงินสัจจะชุมชน และได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้ขึ้นทะเบียนในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2544 และได้รับการสนับสนุนเงินกองทุนชุมชน จำนวนหนึ่งล้านบาท ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545

2) การมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน ในส่วนการให้ข้อมูลความรู้จากสื่อและหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเป็นไปอย่างต่อเนื่อง คณะกรรมการมีความรู้ความเข้าใจในระบบของการ

บริหารกองทุนน้อย เนื่องจากไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน แต่ในปัจจุบันหลังจากที่ทางคณะกรรมการได้ดำเนินการมาระยะหนึ่ง ทำให้เกิดการศึกษารเรียนรู้ และทำความเข้าใจและปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน ในส่วนของสมาชิกในระยะแรกสมาชิกไม่ให้ความสนใจจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลของกองทุนเนื่องจากคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว และเมื่อได้ดำเนินการกองทุนมาระยะหนึ่งสมาชิกส่วนใหญ่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการแต่เพียงส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของตน แต่ในรายละเอียดด้านอื่นๆสมาชิกยังไม่ให้ความสนใจ

3) สมาชิกชุมชนประมาณ 90% มีความต้องการให้มีการดำเนินการกองทุนชุมชนเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนกู้ยืมในชุมชน และครัวเรือนที่จะนำไปพัฒนาอาชีพและรายได้ โดยเห็นว่ากองทุนชุมชนจะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม แต่สมาชิกอีก 10% มีความเห็นว่าการดำเนินโครงการจะก่อให้เกิดการเพิ่มหนี้สินของชุมชน และคาดว่าจะไม่สามารถดำเนินการได้ในระยะยาว

4) วัตถุประสงค์ของกองทุน คือ

4.1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน

4.2) ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านให้สามารถบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

4.3) การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ และการแก้ไขปัญหาตาม

แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

4.4) เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน

4.5) กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ

โดยดำเนินการโดยเน้นกิจกรรมหลักคือ

- เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชน โดยการปล่อยกู้แก่สมาชิก

- เป็นแหล่งระดมเงินทุนโดยการดำเนินการฝากเงินสัจจะออมทรัพย์จากสมาชิกของกองทุน

5) มีผู้สนับสนุนจากรัฐและหน่วยงานของรัฐ ที่เข้ามาสนับสนุนและกำกับดูแลในด้านการก่อตั้งและการดำเนินการ ในส่วนของสมาชิกมีสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือสมัครเป็นสมาชิกกองทุนจำนวน 130 ราย คิดเป็น 29.9%ของสมาชิกในชุมชน ภายในชุมชนเกิดการรวมกลุ่มจัดตั้งกองทุนชุมชน ด้วยความสามัคคีของสมาชิกกองทุนชุมชนทำให้สามารถได้รับการอนุมัติเงินกู้ และมีความร่วมมือ การช่วยเหลือพึ่งพากัน การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก มีการจัดประชุมประชาคมเพิ่มขึ้น สมาชิกในชุมชนร่วมมือกันในการแก้ปัญหของชุมชน-กองทุน โดยมีแผนงานที่คิดโดยสมาชิก

6) ยอดเงินปัจจุบันของกองทุน จำนวนสมาชิกของกองทุนคงที่คือมีจำนวน 130 ราย โดยมีการรับสมาชิกใหม่เข้ามาแทนที่สมาชิกเดิมที่ออกไป ยอดเงินออมของกองทุนมีการเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้นทุกเดือนซึ่งในปัจจุบันมียอดเงินสะสมของกองทุนราชินิกุล 2 จำนวน 50,676.00 บาท และยอดเงินกองทุนชุมชนมีความเคลื่อนไหวทุกเดือน ซึ่งในปัจจุบันมียอดเงินของกองทุนราชินิกุล 2 จำนวน 218,300 บาท

5.1.2 ระบบบริหารกองทุน

1) คณะกรรมการบริหารกองทุน การตั้งกองทุนจัดตั้งโดยคณะกรรมการชุมชนราชินิกุล 2 จัดทำประชาคมในชุมชนโดยเปิดเผย และมีหัวหน้าครัวเรือนเข้าร่วมประชุมสามในสี่ของจำนวนครัวเรือน 115 ครัวเรือน โดยผู้เข้าร่วมประชุมสามารถสมัครเพื่อเข้ารับการคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุนชุมชนราชินิกุล 2 และคัดเลือกโดยใช้วิธีนับคะแนนอย่างเปิดเผยโดยมีสัดส่วนของคณะกรรมการฯ คือหญิง 7 คน ชาย 8 คน โดยมีผู้สังเกตการจากเจ้าหน้าที่ของอำเภอเมือง และเทศบาลนครนครราชสีมา ให้การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรมและโปร่งใส เพื่อเป็นคณะทำงานและดำรงตำแหน่ง ประธานฯ รองประธานฯ เภรัญญิก เลขานุการ นายทะเบียน ประชาสัมพันธ์ ฝ่ายเร่งรัดหนี้สินและตรวจสอบ ในวันที่ 27 ตุลาคม 2544 โดยคณะกรรมการกองทุนชุมชนจะดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี เมื่อถึงกำหนดเวลา 2 ปี ให้พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการใหม่ ในปัจจุบันมีคณะกรรมการกองทุนจำนวน 14 คน

2) ระเบียบการบริหารกองทุน ได้จัดทำขึ้นโดยใช้แบบอย่างระเบียบของหมู่บ้านสังฆะยังยืน ที่ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำ โดยปรับเปลี่ยนรายละเอียดบางประการเพื่อให้ตรงกับการดำเนินการและวัตถุประสงค์ของกองทุน โดยคณะกรรมการดำเนินการจัดทำและขอมติที่ประชุมจากสมาชิก

3) การดำเนินงานของคณะกรรมการ มีการจัดการประชุมคณะกรรมการเป็นระยะ การให้ความร่วมมือของคณะกรรมการในการดำเนินการมีเพียงคณะกรรมการที่เป็นแกนนำดำเนินการ มีการรับสมาชิกทดแทนสมาชิกเดิมที่ลาออก แต่ยังไม่มีการรับเพิ่ม การจัดทำบัญชีจัดทำโดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน แต่มีหลักฐานตรวจสอบได้ โปร่งใส และเป็นปัจจุบัน เนื่องจากเนื่องจากคณะกรรมการที่ดำเนินการยังไม่เข้าใจในรูปแบบการจัดทำบัญชีของส่วนกลาง มีการระดมเงินออมทุกเดือนและมีการรับชำระเงินกู้ในวันที่ 10 ของทุกเดือน เพื่อความสะดวกในการจัดเก็บ หากสมาชิกยังไม่พร้อมสามารถขอผ่อนผันกับคณะกรรมการได้

4) การตัดสินใจเงินกู้ ชุมชนมีระเบียบกองทุนเกี่ยวกับการกู้และการขอกู้ และอัตราดอกเบี้ยคิดตามระเบียบกองทุน โดยมีจำนวนผู้กู้ที่ได้รับการพิจารณาเงินกู้จำนวน 88 ราย จำนวนผู้กู้ที่

ไม่ได้รับการพิจารณาเงินกู้จำนวน 42 ราย ผู้กู้ทุกราย มีความพอใจกับการกู้เงิน แต่ยังคงคิดเรื่องวงเงินกู้ที่กรรมการพิจารณาน้อยความต้องการ

5) มีการจัดสรรผลประโยชน์ จากความเคลื่อนไหวทางบัญชีของกองทุนสะสม ทำให้ปัจจุบันกองทุนได้รับดอกเบี้ยจำนวน 25,646.31 บาท และได้กำหนดการจัดสรรเงินผลประโยชน์ของกองทุนตามระเบียบของกองทุนต่อไปเมื่อครบกำหนดหนึ่งรอบปีของการดำเนินการกองทุน

5.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า

1) ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง สมาชิกมีความรู้ จากสื่อต่างๆ ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในระดับปานกลาง แต่ด้วยสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันได้มีการนำความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพิ่มขึ้น

2) ความเข้าใจในเรื่องการพึ่งพาตนเอง สมาชิกมีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งพาตนเองในระดับปานกลาง แต่ก็นำความเข้าใจในเรื่องการพึ่งพาตนเองมาใช้ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบันเพิ่มขึ้น

3) ความเข้าใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่น สมาชิกมีความเข้าใจ และให้ความสำคัญกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเป็นหลักในการดำเนินการบริหารกองทุน และการดำเนินกิจการของผู้กู้

5.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

1) การกระตุ้นให้มีภูมิคุ้มกันระดับกองทุนโดยรวม มีการชี้แนะและให้ข้อมูลเรื่องหลักสำคัญของกองทุน ว่าเป็นของสมาชิกมิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืมอย่างต่อเนื่อง และสมาชิกจึงต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง โดยมีการดำเนินการจัดการแก่ผู้ไม่ชำระคืนโดยกองทุนตามระเบียบกองทุน ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่มีความเข้าใจหลักการเป็นอย่างดี เนื่องจากเห็นโอกาสในการดำเนินการกองทุนที่เป็นประโยชน์ต่อไป แต่มีสมาชิกบางส่วนเกิดความสับสนเนื่องจากกระแสข่าวว่า เงินกองทุนเป็นเงินให้เปล่า จะชำระคืนหรือไม่ก็ได้

2) ภูมิคุ้มกันระดับผู้กู้แต่ละราย ผู้กู้มีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยไม่กู้หนี้จากแหล่งที่ดอกเบี้ยแพง และผู้กู้มีแนวความคิดในการประกอบอาชีพแบบพึ่งพาตนเองทางเทคโนโลยีโดยคำนึงถึงการบริโภคเองและการมีตลาดที่แน่นอน

5.1.5 การมีศักยภาพและมีความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

1) ศักยภาพเดิมของบริบท

สภาพปัจจุบัน

- ประชากร ในหมู่บ้านมีครัวเรือน 145 ครัวเรือน มีบ้านเรือน 181 หลังคาเรือน
- มีประชากรทั้งหมด 434 คน เป็นชาย 204 คน หญิง 230 คน

การประกอบอาชีพ

- ค้าขาย	64	ครัวเรือน	- รับราชการ	20	ครัวเรือน
- รับจ้าง	59	ครัวเรือน	- การเกษตร	2	ครัวเรือน

รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านต่อปีในแต่ละครอบครัว โดยสรุปรวมทั้งหมดโดยประมาณ

1,000 – 5,000	บาท	มี	18	ราย
5,001 – 10,000	บาท	มี	8	ราย
10,001 – 20,000	บาท	มี	15	ราย
20,001 – 30,000	บาท	มี	16	ราย
30,001 – 50,000	บาท	มี	68	ราย
50,001 - 100,00	บาท	มี	20	ราย

ด้านองค์กรชุมชน

มีการรวมกลุ่ม 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเงินสะสมสัจจะออมทรัพย์ และกลุ่มอาชีพผู้ประกอบการค้าย่อย

สถานะการเป็นหนี้สิน

- ราษฎรในชุมชนเป็นหนี้สถาบันการเงินของรัฐจำนวน 120 ครัวเรือน เป็นเงินรวมทั้งสิ้น 2,550,000 บาท คิดหนี้รายทุนจำนวน

-คิดหนี้รายทุนจำนวน 80 ครัวเรือน เป็นเงินรวมทั้งสิ้นประมาณ 850,000 บาท

-ดอกเบี้ยของรายทุนคิดร้อยละประมาณ 20 บาทต่อเดือน ดอกเบี้ยสถาบันการเงินประมาณ 10.25 บาทต่อปี

โครงการของที่เข้ามาพัฒนาช่วยเหลือชาวบ้านในรอบ 5 ปีมีดังนี้

1. โครงการมิยาซาวา โดยกองสวัสดิการสังคมฯ เมื่อปี 2543 โดยดำเนินการก่อตั้งกลุ่มอาชีพชมอบบนาชาติ
2. โครงการ SIF โดยกองสวัสดิการสังคมฯ ร่วมกับธนาคารออมสิน เมื่อปี 2543 โดยตั้งเป็นกองทุนเพื่อการศึกษา อาชีพ และสงเคราะห์คนชรา
3. เงินสะสมสัจจะออมทรัพย์ โดยกองสวัสดิการสังคมฯ ร่วมกับธนาคารออมสิน เมื่อปี 2544 โดยดำเนินการจัดตั้งและดำเนินกิจกรรมรับฝากเงิน

การดำเนินงานเท่าที่ผ่านมามีศักยภาพในด้านต่างๆ

- ทุนทางด้านการเงิน จำนวนกองทุนที่มีในชุมชน กองทุนต่างๆที่เกิดขึ้นไม่สามารถดำเนินกิจการต่อได้เนื่องจากสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือ และความไม่โปร่งใสในการดำเนินการ

- ทูทางด้านทรัพยากรทางกายภาพ ชุมชนราชนิกุล 2 มีจำนวนครัวเรือน 145 ครัวเรือน โดยมีประชากรทั้งหมด 434 คน แยกเป็น ชาย 204 คน หญิง 230 คน การประกอบอาชีพประชากร มีอาชีพค้าขาย 62 ครัวเรือน อาชีพรับจ้าง 62 ครัวเรือน และรับราชการ 21 ครัวเรือน

- ทูทางวัฒนธรรมและประเพณี ในชุมชนไม่มีวัดแต่ในบริเวณใกล้เคียงมีวัดจำนวน 3 วัด การใช้ภาษาแบ่งออกมาเป็น 2 กลุ่ม คือภาษาราชการ และภาษาไทยโคราช บริเวณใกล้เคียงมีโบราณสถานคือ ประตูไชยณรงค์ซึ่งเป็นประตูเมืองเก่า และคูเมือง งานประเพณีที่สำคัญที่ทางชุมชนได้จัดงานสืบทอดกันมาได้แก่ งานทอดกฐินสามัคคี งานขึ้นปีใหม่ งานวันเด็ก งานประเพณีสงกรานต์

- ทูทางปัญญา ในบริเวณชุมชนไม่มีโรงเรียนในเขตชุมชน การศึกษาของชุมชนนั้นจึงส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนใกล้ชุมชน ซึ่งมีอยู่หลายแห่ง ทั้งในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยม และระดับอุดมศึกษา และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มี 1 ศูนย์ เยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาได้รับการศึกษาตามการศึกษาภาคบังคับของภาครัฐ และมีแนวโน้มในการจบการศึกษาในระดับสูงกว่าภาคบังคับ โดยในชุมชนไม่มีแกนนำทางด้านภูมิปัญญาที่เป็นรูปธรรม

3) การมีความเข้มแข็งในการจัดทำกิจการของผู้กู้

- ทางด้านการเกษตร จำนวนผู้กู้ 2 ราย ผู้กู้ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน 2 ราย
- ทางด้านการค้าขาย จำนวนผู้กู้ 62 ราย ผู้กู้ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน 60 ราย
- ทางด้านการบริการ จำนวนผู้กู้ 23 ราย ผู้กู้ดำเนินกิจการอย่างยั่งยืน 20 ราย

5.2 ปัจจัยด้านบวกและลบที่สนับสนุนหรือขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุน

5.2.1 ปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลต่อการดำเนินการกองทุน

- 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน
- 2) หน่วยงานราชการให้ความสำคัญและอำนวยความสะดวกในการก่อตั้งและดำเนินการ
- 3) ความล้มเหลวของการดำเนินการกองทุนชุมชนในอดีต
- 4) การสนับสนุน การประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ และหน่วยงานที่รับผิดชอบ
- 5) ประสบการณ์ของการบริหารงานของคณะกรรมการ
- 6) ความเชื่อมั่นจากการดำเนินการทางการเงินผ่านสถาบันการเงิน(ธนาคาร)
- 7) คณะกรรมการเป็นสมาชิกในชุมชนจึงทราบปัญหาของชุมชนเป็นอย่างดี
- 8) สมาชิกคัดเลือกคณะกรรมการเอง จึงมีความเชื่อมั่นในคณะกรรมการ
- 9) มีการจัดทำระเบียบและข้อกำหนดของกองทุนตามความต้องการของชุมชน
- 10) มีการร่วมประชุมปรึกษาหารือกันภายในชุมชน

- 11) การให้ความร่วมมือของสมาชิกในการดำเนินธุรกรรมทางการเงิน
- 12) สมาชิกมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ
- 13) ความต้องการของสมาชิก
- 14) การดำเนินการที่โปร่งใส
- 15) มีการจัดสรรดอกผลในรูปของการให้สวัสดิการสังคม
- 16) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชน
- 17) การเรียนรู้ที่ปรับตัวตามระเบียบของชุมชนและสังคม
- 18) เกิดการออมขึ้นในชุมชน

5.2.2 ปัจจัยด้านลบที่ส่งผลเสียต่อการดำเนินการ

- 1) กระแสเกี่ยวกับนโยบายให้เปล่าเงินกองทุน
- 2) สมาชิกเพิ่มภาระหนี้สินให้ตนเอง
- 3) ชุมชนไม่มีความสามัคคีกัน เกิดการแบ่งแยก และไม่ไว้ใจกัน
- 4) การยุ่งยากในการจัดทำบัญชี
- 5) การกำหนดระยะเวลาชำระคืนสั้นเกินไป
- 6) การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของคณะกรรมการบางส่วน
- 7) ผู้กู้เงินนำไปใช้ด้านอื่น ทำให้ไม่สามารถชำระเงินกู้ได้
- 6) มีผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการ
- 7) ผู้กู้ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้
- 8) จำนวนผู้กู้ที่ไม่ส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน
- 9) ผู้กู้ไม่มีประสบการณ์ในการเสนอโครงการ
- 10) สมาชิกไม่ศึกษาและทำความเข้าใจในระเบียบของกองทุน
- 11) ผู้กู้ขาดความตั้งใจชำระคืนเงินกู้
- 12) คณะกรรมการ และสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือในการติดตามทวงหนี้
- 13) กองทุนมีมาตรการลงโทษทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ยังไม่มีการนำมาใช้จริง
- 14) กองทุนไม่มีการวางแผนระยะสั้น ระยะยาว และแผนการใช้เงิน
- 15) ปัญหาด้านการพนันในชุมชน
- 16) ปัญหาด้านยาเสพติดในชุมชน

5.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

5.3.1 ในชุมชนมีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพเดียวกันเพิ่มขึ้นจากอดีต แต่การรวมกลุ่มเป็นไปแบบเฉพาะกิจ ยังไม่มีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

5.3.2 ในชุมชนมีหน่วยงานของทางราชการที่รับผิดชอบลงพื้นที่ให้ความรู้เรื่องการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ แต่มีสมาชิกให้ความสนใจในระดับน้อยมาก

5.3.3 มีการริเริ่มจัดตั้งโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ตามนโยบายของรัฐจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง แต่ยังไม่ได้รับการตอบรับ และให้ความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน

5.4 การค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

5.3.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด

1) มีความสามัคคี ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ สมาชิกให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในระดับปานกลาง

2) มีความซื่อสัตย์ ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ในชุมชนมีเหตุลักษณะโยกทรัพย์สินและสิ่งของเครื่องใช้เป็นระยะ

3) การยกย่องคนทำความดี ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ชุมชนจะยกย่องผู้ทำความดีในระดับปานกลาง

4) มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ชุมชนมีการช่วยเหลือและพึ่งพาอาศัยกันน้อย

5) มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ สมาชิกในชุมชนไม่ให้ความสำคัญกับการหาความรู้เพิ่มเติม

6) มีอาชีพสามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ สมาชิกในชุมชนมีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ 91.72 % ของสมาชิกในชุมชน

7) ครอบครัวในชุมชนมีความอบอุ่น ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ สมาชิกในชุมชนอยู่พร้อมหน้ากัน 68.96 % แต่สมาชิกจะได้รับการดูแลจากผู้ปกครอง 100%

8) มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ มีกลุ่มองค์กรในชุมชนลดลง 1 กลุ่ม

9) มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ มีการจัดการประชุมประชาคมต่างๆเป็นระยะแต่ ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกน้อย

10) มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ มีการให้ความช่วยเหลือลดลง เนื่องจากมีงบประมาณสนับสนุนลดลง

11) มีผู้นำที่มีคุณธรรม ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ สมาชิกไม่มีความมั่นใจในตัวผู้นำชุมชน

12) มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมเข้าร่วมจัดทำแผนงานชุมชน

5.3.2 ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของชุมชนกำหนด มีความใกล้เคียงกับความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนกำหนด ดังนี้

1) มีความสามัคคี ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ สมาชิกให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนในระดับปานกลาง

2) ความซื่อสัตย์ ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ในชุมชนมีเหตุลักขโมยทรัพย์สินและสิ่งของเครื่องใช้เป็นระยะ

3) ความเสียสละ ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ในชุมชนมีความเสียสละต่อส่วนรวมน้อย

4) จิตสำนึกชุมชน ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ในชุมชนมีการดำเนินกิจการโดยมีจิตสำนึกชุมชนน้อย

5) การรวมกลุ่มและองค์กรชุมชน ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ มีกลุ่มองค์กรในชุมชนลดลง 1 กลุ่ม

6) สภาวะผู้นำชุมชน ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ในชุมชนยังไม่เชื่อมั่นในตัวผู้นำชุมชน

7) การร่วมกันแก้ปัญหา ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ในชุมชนมีการรวมกลุ่มในการแก้ปัญหาของชุมชน โดยสมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

8) การศึกษา ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ในชุมชนมีสมาชิกที่อ่านออกเขียนได้ 95% และเยาวชนในวัยศึกษาได้รับการศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน 100%

9) สุขภาพ ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ในชุมชนสมาชิกมีสุขภาพแข็งแรงและมีสถิติการสังคม(30 บาทรักษาทุกโรค)

10) รายได้ของครอบครัว ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ในชุมชนสมาชิกมีรายได้เพียงพอกับรายจ่าย 30%

11) การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆนอกชุมชน ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ในชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ เพิ่มขึ้น

12) การเพิ่มของประชากร ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ในชุมชนมีการเกิดลดลง และย้ายถิ่นเข้ายังชุมชนเพิ่มขึ้น

13) ความรุนแรงของปัญหาอาเสพติดและการพนัน ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชน คือ ในชุมชนมีความรุนแรงของปัญหาอาเสพติดและการพนันในระดับปานกลาง

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาชุมชนราชนิกุล 2 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เป็นระยะเวลา 10 เดือน ผู้ศึกษาได้สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังนี้

1. สรุปผลการดำเนินการ

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาชุมชนราชนิกุล 2 มีวัตถุประสงค์ของการประเมินดังนี้

1. เพื่อทราบว่าชุมชนมีความสามารถในการบริหารจัดการและจัดการกองทุนฯ ตลอดจนผลการดำเนินงาน ได้บรรลุตามจุดประสงค์ของโครงการดังต่อไปนี้
 - 1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อการสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ชาวบ้าน
 - 1.2 ส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
 - 1.3 เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความสามารถ และการแก้ไขปัญหาตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
 - 1.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน
 - 1.5 การกระตุ้นเศรษฐกิจระดับฐานรากของประเทศ
 2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุเป้าหมายของกองทุนฯ
 3. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของชุมชน
- จากวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้ศึกษาได้ดำเนินการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาชุมชนราชนิกุล 2 โดยวิธีดำเนินการซึ่งได้ประยุกต์จากรูปแบบการประเมินแบบ ซิปป์ (CIPP Model) ของ Stufflebeam มาใช้ในการประเมินครั้งนี้ ได้แก่
1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C)
 2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I)
 3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P)
 4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P)

โดยใช้ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ 2 ระบบ ได้แก่

1. หน่วยระบบบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
2. หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลในชุมชนราชินิกุล 2 ประกอบด้วย คณะกรรมการกองทุนชุมชน คณะกรรมการชุมชน สมาชิกกองทุนชุมชนทั้งที่ได้รับอนุมัติให้กู้และสมาชิกทั่วไป สมาชิกชุมชน ผู้อาวุโส ผู้นำกลุ่มอาชีพ ตลอดจนข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือและการรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดต่างๆ โดยใช้แบบรายงาน (บร.) 12 แบบ (บร.1- บร.12) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เพิ่มเติม ศึกษาจากเอกสาร และการจัดประชุมเวทีชาวบ้าน แล้วนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการประเมินเชิงปริมาณ และการประเมินคุณภาพ

ด้วยศักยภาพของชุมชนราชินิกุล 2 ได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมโดยการเตรียมแผนชุมชน เตรียมคณะกรรมการ เตรียมระเบียบข้อบังคับ เตรียมสมาชิก และสำนักงานกองทุนแล้ว โดยกองทุนชุมชนได้รับการอนุมัติการก่อตั้งกองทุนชุมชนราชินิกุล 2 จากจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในวันที่ 30 พฤศจิกายน 2544 และได้รับอนุมัติเงินกองทุนจำนวน 1 ล้านบาทในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 ปัจจุบันได้มีการดำเนินโครงการเป็นระยะเวลา 6 เดือน มีสมาชิกกองทุนชุมชนจำนวน 130 ราย มีการพิจารณาอนุมัติเงินกู้แก่สมาชิก 2 รอบ รวมสมาชิกผู้กู้ทั้งสิ้น 88 ราย จำนวนเงินที่ปล่อยกู้ 1,005,000 บาท ซึ่งกองทุนจะนำเงินดอกผลที่ได้จากการชำระคืนของผู้กู้ มาจัดสรรเพื่อดำเนินการปล่อยกู้แก่สมาชิกต่อไป

2. การอภิปรายผลการดำเนินการ

2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านชุมชนราชินิกุล 2

การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านชุมชนราชินิกุล 2 บรรลุทั้ง 5 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ 1. การมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้

- สรุป กองทุนชุมชนราชินิกุล 2 กองทุนเกิดจากความร่วมมือของสมาชิกในชุมชน โดยมีการดำเนินการกองทุน เพื่อให้เกิดการมีกองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ภายในชุมชน

- อภิปรายผล การดำเนินการของกองทุนก่อให้เกิดการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ แก่ชุมชนในระดับฐานราก และมีแนวโน้มว่าสมาชิกในชุมชนจะมีส่วนร่วมมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อ 2. ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน

- สรุป กองทุนมีการคัดเลือกคณะกรรมการบริหารกองทุน จัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุน โดยการดำเนินการมีการประชุม การรับสมัครสมาชิก การระดมเงินออม-เงินกู้ จัดทำบัญชี และดำเนินการปล่อยกู้ และมีการจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุนตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนที่จัดทำขึ้น

- อภิปรายผล กองทุนชุมชนราชนิกุล 2 มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน และมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง และมีระบบการบริหารโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ร่วมกันของคณะกรรมการกองทุนชุมชนและสมาชิก ของกองทุนชุมชน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3. การมีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง

- สรุป กองทุนชุมชน มีการส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจ และนำหลักการในเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง การพึ่งพาตนเอง และภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการบริหารกองทุนและดำเนินกิจการของสมาชิก

- อภิปราย กองทุนชุมชนเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจเป็นระยะ แต่ยังไม่ถึงขั้นที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากภายนอกชุมชนซึ่งได้แก่หน่วยงานของรัฐให้การสนับสนุนเพิ่มเติม

วัตถุประสงค์ข้อ 4. การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม

- สรุป กองทุนชุมชนราชนิกุล 2 มีการดำเนินการโดยสมาชิกส่วนใหญ่มีความเข้าใจถึงหลักการสำคัญของกองทุนว่าเงินกองทุนชุมชน เป็นเงินทุนหมุนเวียนของชุมชน ซึ่งต้องดำเนินการให้เกิดความยั่งยืน และใช้เงินกองทุนเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อหรือทาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่นายทุน

- อภิปราย กองทุนชุมชนราชนิกุล 2 เกิดการเรียนรู้ที่จะรักษากองทุนให้เกิดความยั่งยืน เพื่อเป็นภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม และมีแนวโน้มที่จะไม่ตกเป็นเหยื่อหรือทาสทางเศรษฐกิจและสังคมแก่นายทุนลดลง หรือผู้ปองร้ายหรือภัยจากธรรมชาติที่อาจมีขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ข้อ 5. การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนในท้องถิ่น

- สรุป ชุมชนราชนิกุล 2 เป็นชุมชนที่มีรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบสังคมเมือง สมาชิกให้ความสำคัญด้านศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจ มากกว่าศักยภาพทางสังคม การพัฒนาความเข้มแข็งทั้งสองด้านเป็นไปอย่างเชื่อมโยง

- อภิปราย กองทุนชุมชนราชนิกุล 2 เป็นชุมชนเมือง ที่จัดเป็นชุมชนผู้มีรายได้น้อย จึงมุ่งเน้นกิจกรรมการประกอบอาชีพของตน มากกว่าการมีส่วนร่วมกับชุมชน ยังผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างล่าช้า เนื่องจากปัจจัยบริบทของชุมชนและทัศนคติ ของสมาชิกในชุมชนของสมาชิกในชุมชน

2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการดำเนินงาน

1. ปัจจัยด้านบวก แยกออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

-ปัจจัยภายนอกด้านบวก การส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกองทุนชุมชน โดยนโยบายของภาครัฐและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบ และการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลจากสื่อต่างๆ ความเชื่อมั่นจากการดำเนินการทางการเงินผ่านสถาบันการเงิน(ธนาคาร)

-ปัจจัยภายในด้านบวก ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ความล้มเหลวของการดำเนินการกองทุนชุมชนในอดีต ประสบการณ์ของการบริหารงานของคณะกรรมการ คณะกรรมการเป็นสมาชิกในชุมชนจึงทราบปัญหาของชุมชนเป็นอย่างดี สมาชิกคัดเลือกคณะกรรมการเอง จึงมีความเชื่อมั่นในคณะกรรมการ มีการจัดทำระเบียบและข้อกำหนดของกองทุนตามความต้องการของชุมชน การให้ความร่วมมือของสมาชิกในการดำเนินธุรกรรมทางการเงิน สมาชิกมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ ความต้องการของสมาชิก การดำเนินการที่โปร่งใส มีการจัดสรรดอกผลในรูปของการให้สวัสดิการสังคม เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในชุมชน การเรียนรู้ที่จะปรับตัวตามระเบียบของชุมชนและสังคม เกิดการออมขึ้นในชุมชน

2. ปัจจัยด้านลบ แยกออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่

-ปัจจัยภายนอกด้านลบ ได้แก่ กระแสเกี่ยวกับนโยบายให้เปล่าเงินกองทุน หน่วยงานที่รับผิดชอบเร่งจัดตั้งกองทุนเพื่อรองรับเงินกองทุน การระเหินก่อนการกู้ยืมของสมาชิก

-ปัจจัยภายในด้านลบ ได้แก่ สมาชิกเพิ่มภาระหนี้สินให้ตนเอง สมาชิกชุมชนแตกความสามัคคีกัน เกิดการแบ่งแยก และไม่ไว้ใจกัน ความสามารถในการชำระหนี้ การยุ่งยากในการจัดทำบัญชี ระยะเวลาชำระคืนสั้นเกินไป การไม่ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการบางส่วน ผู้กู้นำเงินไปใช้ด้านอื่น ทำให้ไม่สามารถชำระเงินกู้ได้ ผู้กู้ไม่พึงพอใจในการตัดสินใจเงินกู้จำนวนผู้กู้ที่ไม่ส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับโครงการ จำนวนผู้กู้ที่ไม่ส่งเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน ผู้กู้ไม่มีประสบการณ์ในการเสนอโครงการสมาชิกไม่ศึกษาและทำความเข้าใจในระเบียบของกองทุน ผู้กู้ขาดความตั้งใจชำระคืนเงินกู้ คณะกรรมการและสมาชิกไม่ให้ความร่วมมือในการติดตามทวงหนี้ กองทุนมีมาตรการลงโทษทั้งทางเศรษฐกิจและ

สังคม แต่ยังไม่มีการนำมาใช้จริง กองทุนไม่มีการวางแผนระยะสั้น ระยะยาว และแผนการใช้เงิน ปัญหาด้านการพนันในชุมชน ปัญหาด้านยาเสพติดในชุมชน

2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้ศึกษา ได้ร่วมกับคณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุนชุมชนในการดำเนินการจัดการประชุมประชาคม

- เครือข่ายผู้ประกอบการอาชีพค้าขาย ภายใน และภายนอกชุมชน
- เครือข่ายผู้ประกอบการอาชีพรับจ้าง ภายใน และภายนอกชุมชน
- เครือข่ายผู้ประกอบการเกษตรกร ภายใน และภายนอกชุมชน

เพื่อทราบปัญหาของสมาชิกในแต่ละอาชีพ และหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันระหว่างผู้ประกอบอาชีพภายในชุมชนและภายนอกชุมชน เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพ ความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ และเป็นแนวทางในการสร้างเครือข่ายองค์กรภายในชุมชนและภายนอกชุมชนต่อไป

2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในทัศนะของประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย มีส่วนคล้ายกับตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนดได้แก่ ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ ยกย่องคนทำความดี การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โอกาสหาความรู้เพิ่มเติม มีอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้ ครอบครัวอบอุ่นพร้อมหน้า การตั้งกลุ่มองค์กร การรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก การช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส ผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชนร่วมแก้ไขปัญหของชุมชนโดยมีแผนงานที่กำหนดโดยชุมชน และในทัศนะของชุมชนตัวชี้วัดของชุมชนเพิ่มเติม ได้แก่ จิตสำนึกชุมชน การศึกษา สุขภาพ รายได้ของครอบครัว การสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆนอกชุมชน การเพิ่มของประชากร ความรุนแรงของปัญหาเสพติดและการพนัน

2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

3.1.1 ผลโดยตรง การดำเนินการของกองทุนที่ผ่านมา สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการ ส่วนใหญ่สามารถก่อให้เกิดรายได้และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งต้นและดอกเบี้ยส่งผลให้กองทุนเติบโตขึ้น

3.1.2 ผลกระทบโดยตรง สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการส่วนใหญ่ สามารถปลดภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ และสร้างฐานทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับของกองทุน

กองทุนควรมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับของกองทุนเป็นระยะ เพื่อให้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของกองทุน ในด้านการยืระยะเวลาในการชำระคืนเงินกู้ คุณสมบัติของสมาชิก อัตราดอกเบี้ย การนำดอกผลมาใช้ในการดำเนินการ รวมทั้งมาตรการติดตามเร่งรัดหนี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

1. ควรมีคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองระดับอำเภอ เป็นพี่เลี้ยง ให้ความรู้และแนวทางในการดำเนินงานแก่คณะกรรมการกองทุนและสมาชิกกองทุนอย่างใกล้ชิด
2. ในการดำเนินการควรมีการประสานงานระหว่างคณะกรรมการ โดยการประชุมคณะกรรมการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มีทิศทางในการดำเนินการตรงกัน
3. มีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการดำเนินการของกองทุน แก่สมาชิกเพิ่มขึ้นทั้งในรูปแบบของหอกระจายข่าว มุมประชาสัมพันธ์ของชุมชน อย่างต่อเนื่อง
4. ส่งเสริมให้สมาชิกของกองทุนและสมาชิกของชุมชน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการของคณะกรรมการและสมาชิกที่ขอกู้
5. ควรมีการประชุมสรุปผลการดำเนินการกองทุนในระดับตำบล และอำเภอ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกัน
6. การส่งเสริมให้คณะกรรมการกองทุน ศึกษาดูงานการดำเนินการของกองทุนที่มีความเข้มแข็งเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากองทุนต่อไป
7. ควรมีการจัดสรรผลตอบแทนให้กับคณะกรรมการเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจแก่คณะทำงานที่เสียสละ ทำงานเพื่อกองทุน
8. ปรับเปลี่ยนการจัดทำรูปแบบบัญชีที่ซับซ้อนและยุ่งยาก
9. ควรมีการเข้าตรวจสอบการดำเนินการกองทุนเป็นระยะ เพื่อกระตุ้นให้การดำเนินการของกองทุนมีความโปร่งใส และเพิ่มความเชื่อมั่นแก่สมาชิกกองทุน
10. ควรมีการสนับสนุนจากทางส่วนกลางในเรื่องของวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการเพิ่ม
11. ควรมีเกณฑ์ในการพิจารณาวงเงินกู้ที่เท่าเทียมกันระหว่างคณะกรรมการและสมาชิก
12. ควรมีการจัดทำแผนการบริหารงานกองทุนชุมชนในระยะสั้น และยาว
13. ควรมีการจัดทำแผนการบริหารการเงินกองทุนชุมชนในระยะสั้น และยาว
14. นำเงินดอกผลที่ได้ จัดสรรเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมให้แก่สมาชิกในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาว่างงาน การพนัน และสารเสพติด

14. นำเงินคอกผลที่ได้ จัดสรรเพื่อพัฒนาอาชีพเสริมให้แก่สมาชิกในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาว่างงาน การพนัน และสารเสพติด

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำเงินไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุนชุมชน

1. คณะกรรมการและสมาชิกในชุมชนร่วมกันตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมภายหลังที่ได้รับอนุมัติเงินกู้

2. ควรมีแบบรายงานผลการดำเนินการภายหลังได้รับการอนุมัติเงินกู้ของผู้กู้ แก่คณะกรรมการเป็นระยะ สามเดือน หกเดือน และหนึ่งปี

3. ควรให้สมาชิกรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เพื่อสรุปปัญหาและแนวทางการปฏิบัติร่วมกัน

4. การรวมกลุ่มอาชีพเพื่อขอรับความช่วยเหลือทางด้านการประกอบอาชีพจากหน่วยงานต่าง ๆ

5. มีการดำเนินมาตรการในการลงโทษผู้ที่ไม่ชำระเงินกู้คืนทางด้านสังคม เช่นการประกาศเตือนทางหอกระจายข่าว หรือให้ผู้ค้าประกันมีส่วนร่วมในการติดตามอย่างใกล้ชิด

6. มีการดำเนินมาตรการในการลงโทษผู้ที่ไม่ชำระเงินกู้คืนทางด้านเศรษฐกิจ เช่น มีการคิดค่าปรับอย่างจริงจัง และดำเนินการตามกฎหมายตามระเบียบข้อบังคับของกองทุนอย่างเคร่งครัด

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีบัณฑิตของกองทุนที่ปฏิบัติงานในกองทุนชุมชน

1. ควรมีการประสานงานระบุบทบาทและหน้าที่ของบัณฑิตกับกองทุนที่ชัดเจน

2. ควรมีการสำรวจความต้องการของกองทุนว่าต้องการให้มีการส่งบัณฑิตกองทุนเข้าไปในพื้นที่หรือไม่ และถ้ากองทุนต้องการ คุณสมบัติของบัณฑิตกองทุนที่ต้องการคือด้านใด และเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการอย่างไร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดร่วมกัน

3. ในอนาคตหากชุมชนเมืองเกิดความเข้มแข็งแล้ว อาจจะมีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ในระดับเทศบาล หรือตำบล เพื่อให้สมาชิกเกิดนิสัรักการออม และนำเงินมาหมุนเวียนปล่อยกู้เพื่อเป็นการพัฒนาอาชีพแก่สมาชิกต่อไป เพื่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายทางเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ นางสาวปิยะนุช อวิรุทธไพบูลย์

เกิดวันที่ 19 กุมภาพันธ์ 2518

วุฒิการศึกษา

วุฒิการศึกษา	สถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
มัธยมศึกษาตอนปลาย	โรงเรียนสุนารีวิทยา	2535
ปริญญาตรี คศ.บ. (คหกรรมศาสตร์บัณฑิต เอกคหกรรมศาสตร์ศึกษา-ธุรกิจงาน ประดิษฐ์)	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล	2539

ทุนการศึกษา (ที่ได้รับในระหว่างการศึกษา)

- ทุนการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ระหว่างเดือนธันวาคม 2544 ถึง เดือนกันยายน 2545 เป็นระยะเวลา 10 เดือน

บรรณานุกรม

- กองทุนหมู่บ้านทำอย่างไรให้ยั่งยืน. (2544). กองทุนหมู่บ้านทำอย่างไรให้ยั่งยืน. ชีวีตชุมชน 1 (11):8
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). คู่มือสำหรับประชาชน เพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 2) พ.ศ. 2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 2) พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการกองทุนชุมชนราชินิกุล 2. 2544. ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนชุมชนราชินิกุล 2. นครราชสีมา.
- เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ . (2545). ชุดวิชาการวิจัยชุมชน. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- เฉลียว บุรีภักดี และคนอื่น ๆ . (2545). ชุดวารสารนิพนธ์ .พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: เอส. อาร์. พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์.
- รปช. เร่งทำข้อมูลวัดคีรีศรีเศรษฐกิจ . (14 สิงหาคม 2545). รปช. เร่งทำข้อมูลวัดคีรีศรีเศรษฐกิจ. เดลินิวส์:8
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี . (2545). คู่มือนักศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ. นครราชสีมา: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- รายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินครอบครัว. (2545). รายได้ ค่าใช้จ่าย และหนี้สินครอบครัว. สารสถิติ 13(5):3
- รววิทย์ อวิรุทธีวรกุล, ทิปรัตน์ วัชรางกูล และวีณา เตชะพนาคร. (2545). ความยากจน ปัญหาที่สำคัญยิ่งของการพัฒนา.เศรษฐกิจและสังคม 39(1):37
- ภาวะเศรษฐกิจโดยรวมในปี 2544. (2545). ภาวะเศรษฐกิจโดยรวมในปี 2544. สยามจดหมายเหตุ 27(5):146

สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย. (2543). **แนะนำแนวทางเพื่อความอยู่รอดของ SMEs . ส.อ.ท.**
9(53):46

สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม. (มปป). **คู่มือเตรียมความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท**
(ฉบับหมู่บ้าน). วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน. (มปป). หน้า 25.

อมรวิทย์ นาคธรรมพ. (2540). **ความฝันของแผ่นดิน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ตะวัน
ออก.

อุดม จำรัสพันธุ์, ชาตรี นาคะกุล, ชาติชาย ม่วงประถม และสมชาย วรกิจเกษมกุล. (2545).
ชุดวิชาการประเมินเพื่อการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 1: ห้างหุ้นส่วนจำกัดทัศนทองการพิมพ์.

